

Kéthetente megjelenő magazin | ára: 600 Ft | 86. évfolyam, 27-28. szám | 2021. július 11-18. | Evangélikus.hu

EVANGÉLIKUS Élelet

Cincérmentés
evangélikus módra

Jézussal
a Balaton-felvidéken

Edvi Illés Pál
az értelem és a szív
pallérozója

Sárszentlőrinc öröksége és jelene

Petőfi, Illyés és Lázár Ervin nyomában
a tolnai dombok
és üzenetet hordozó templompadok között

ÚJRA KAPHATÓ!

KONKORDIAKÖNYV – A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HITVALLÁSI IRATAI 2. KÖTET – JAVÍTOTT, ÚJ KIADÁS

Ágostai hitvallás

A SOROZAT TOVÁBBI KÖTETEI:

1. Az egyetemes vagy ökumenikus hitvallások
(Apostoli hitvallás, Niceai hitvallás,
Athanaszioszi hitvallás)
3. Apológia, az Ágostai hitvallás védőirata
4. Schmalkaldeni cikkek, Értekezés a pápa
hatalmáról és elsőbbségéről, Kis káté,
Nagy káté
5. Egyességi irat

LÉLEKÜDÍTŐ

Nyár közepi lapszámunk írásai, remélem, üdítően fognak hatni a hőségben nemcsak az elmének, de a léleknek is.

Egy templomalapkövetéssel nem várt hozadékáról ír riportjában Boda Zsuzsa, aki a piliscsabai Béthel Evangélikus Missziói Otthon területén álló tekintélyes tölgy és a benne lakó nagy höcsincérek történetének járt utána.

Bár a járvány miatt tavaly elmaradt a Szélrózsa országos evangélikus ifjúsági találkozó, idén mégis van okunk örülni, hiszen huszonöt évvel ezelőtt indult útjára a népszerű fesztivál. Most erre a negyedszázadra tekintünk vissza személyes hangú, rövid írásokkal, amelyeknek mindegyike a találkozó egy-egy igazán szerethető arcát, értékét mutatja meg nekünk. Mindezek miatt érdemes várnunk a jövő évi, újbóli találkozást.

Nem tehetünk úgy, mintha az elmúlt bő másfél évben nem fordultak volna elő fájdalmas események, váratlan veszteségek az életünkben, ezért is fontos, hogy nyíltan beszéljünk arról, hogyan enyhíthetők a poszt-Covid-szindróma tünetei. Dorn Krisztina pszichoterapeutával arról beszélgettünk, mit tehetünk annak érdekében, hogy enyhítsük a járvány okozta mentális problémák hosszú távú hatásait.

Mostani lapszámunkban Balczó Mátyás jóvoltából a Balaton-felvidékre is ellátogatunk, de nem is akárhogyan: a nyaralóknak szánt istentiszteleti rendnek köszönhetően kerekedik ki egy hiterősítő, elgondolkodtató kép, amelyet érdemes a nyaralás tervezésekor is magunkkal vinni.

„Ha látogatni megyek, mindig van olyan, aki azzal köszönt, hogy leszid, milyen régen voltam nála. Különös dolog ez. Nem tudom, ki hogy van vele, de nálam nem hatásos. Egy csöppet sem érzem jól tőle magam...” Ezt már Füller Tímea írja kánikulai gondolatmorszáiban. Ezek alapján érdemes – akár a templomi találkozásaink alkalmával is – az üdvözléskor kedvesnek szánt, de valójában számonkérő mondatainkat átgondolni.

■ KÉZDI BEÁTA

Szellemi kincseink őrzője

Új portrészorozatunkban egyházunk budapesti Üllői úti országos székházában szolgálatot végzőket szólaltatjuk meg indíttatásukról, munkájukról, céljaikról. Elsőként dr. Hubert Gabriella irodalom- és könyvtörténésszel, az Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatójával beszélgettünk.

16. oldal

Hogyan enyhíthetők a poszt-Covid-szindróma tünetei?

Dorn Krisztina család-, pár- és pszichoterapeutát arról kérdeztük, miként élték meg a különböző korosztályok a mögöttünk hagyott időszakban a bizonytalanságot, a félelmet, és mit tehetünk annak érdekében, hogy enyhítsük a járvány okozta mentális problémák hosszú távú hatásait.

26. oldal

Petőfi, Illyés és Lázár Ervin nyomában

Több mint háromszáz évet átívelő utazásra invitáljuk olvasóinkat Tolna megyébe, azon belül is a Mezőföld csodálatos természeti és kulturális értékekben gazdag lankás vidékére. Sárszentlőrincen jártunk, ahol Karl Jánosné Csepregi Erzsébet evangélikus lelkész kalauzolt bennünket.

28. oldal

TARTALOM

Forrás • Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Horváth-Hegyi Olivér	5
Forrás • Új nap – új kegyelem • Győri Péter Benjámín	6
Krónika • Hírek, tudósítások	7
Égtájéoló • Nagy Zoltán esperes írása	14
Portré • Hubert Gabriella az Evangélikus Országos Gyűjtemény üzenetéről	16
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	17
Riport • Cincérmertés evangélikus módra	18
Interjú • Érdekességek a Nagytarcsai Múzeumi Kiállítóhely életéből	20
Körkép • Szélrózsa 25	22
Kötőszó-szemle • Hogyan enyhíthetők a poszt-Covid-szindróma tünetei?	26
Riport • Petőfi, Illyés és Lázár Ervin nyomában	28
Jegyzet • Jézussal a Balaton-felvidéken	32
Jegyzet • Kánikulai gondolatmorszák	33
Gyermekeknek • Füller Tímea rovata	34
Krónika • Hírek, tudósítások	36
Evangélikus arcképcsarnok • Edvi Illés Pál evangélikus lelkész emlékezete	38
Krónika • Hírek, tudósítások	40
Forrás • Oratio oecumenica	44
A vasárnap igéje • Balog Eszter	45
Forrás • Új nap – új kegyelem • Babka László	46

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Turai Krisztina angol-magyar szakos egyetemi hallgató (ELTE), kántor – Galgagyörk. Zongorázni tanultam, ezért amikor a gyülekezetünk korábbi kántora Németországba költözött, felkértek, hogy legyek az utódja. Először nagyon izgultam, de idővel rájöttem, hogy szívesen végzem ezt a szolgálatot. Még abban az évben elmentem a fői Evangélikus Kántorképző Intézetbe, hogy elmélyítsem a tudásomat. A nyolc év alatt, amióta kántor vagyok, nagy jártasságra tettem szert az istentisztelet felépítésének tanulmányozásában, szervezésében. A lelkészünkkel való közös készülés, a folyamatos tanulás és gyakorlás meghatározó számomra.

A kántori szolgálat által is megélem a hitemet. Része vagyok a gyülekezetnek; áldás, hogy kísérhetem a gyülekezeti éneket, sőt a mindennapokra kiható megerősítő élmény is, hogy a közösségben szolgálhatok. Az orgonálás kikapcsol. Olyankor elfelejtem a mindennapi problémáimat, csak Isten felé fordulok, és csak a közösséget szolgálom. Amikor mélyebb ponton vagyok, ha valami nem sikerül az egyetemen vagy a munkahelyemen, akkor sem csüggedek el nagyon, hiszen tudom, hogy Isten velem van.

Az evangélikusok mai arcképcsarnoka az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

A püspöki titkárok országos találkozására készülnek

Első alkalommal szerveznek országos ökumenikus találkozót július 20. és 23. között püspöki titkárok és irodaigazgatók számára evangélikus, katolikus és református részvétellel. A tervek szerint az országos találkozót kétévenként fogják megrendezni. Idén, az első alkalommal az Esztergom–Budapesti Főegyházmegye lesz a vendéglátó. Az eseménynek az esztergomi Szent Adalbert Rendezvényközpont ad majd otthont. 2023-ban a Magyarországi Evangélikus Egyház, 2025-ben pedig a Magyarországi Református Egyház látja vendégül az ökumenikus találkozó résztvevőit.

EvÉlet-infó

ORATIO OECUMENICA

Istenünk, mennyei Atyánk! Hálatelt szívvel gondolunk mindarra a jóra, amit tőled napról napra elfogadhatunk. Köszönjük, hogy gondot viselsz ránk, táplálsz testünket, lelkünket, megtartod életünket gondviselő szeretettedben. Megváltottál, nevünkön szólítottál, a keresztségben gyermekké fogadtál, és elhívtál minket a veled való közösségbe. Emlékeztess bennünket bűneinkre, ha elbizakodnánk, és a magunk vagy emberek erejébe fektetnénk reménységünket. Emlékeztess Krisztus keresztségével és halálával arra, hogy minden embernek élete, üdvössége van általa.

Adj közöttünk békességet, egyetértést, add, hogy megértésre, elfogadásra törekedjünk egymás iránt. Add a megbocsátás lelkét, hogy őszinte, tiszta szívvel tudjunk egymásnak megbocsátani, ahogyan te is megbocsátod bűneinket. Könyörülj rajtunk kegyelmeddel, tekints reánk irgalommal, állítsd eléink igéd tükrét, hogy meglássuk benne valódi arcunkat. Törd össze önzésünket, hiúságunkat, és add, hogy az emberi igazság helyett a te igazságod érvényesüljön a világban! Látod félelmeinket, aggodalmainkat, hogy mennyi minden van, aminek kiszolgáltatott a teremtett világunk és az életünk. Őrizd meg a természeti csapásoktól, pusztító járványoktól, add, hogy felismerjük és meglássuk feladatunkat a természet megóvásában, védelmében.

Adj bölcsességet és felelősséget, hogy ne csak magunkra, hanem a születendő, felnövekvő generációra is gondolni tudjunk. Könyörgünk a családokért, gyermekekért, hogy igéd szerint tisztaságban növekedhessenek. Legyen gondod minden emberre örömben és bánatban, egészségben és betegségben, add, hogy megérezzük mindennap az életünkben erőt adó jelenlétedet. Legyen áldásod rajtunk most és minden időben.

Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 6. VASÁRNAP – KOL 2,12–15

Erős Isten

Aki ma már kezébe vette az *Útmutatót*, olvasta a heti igét, az a Biblia egyik legszemélyesebb mondatát olvasta, amelyet aranymondásként őrzünk: „*Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!*” (Ézs 43,1) Ez az ige ma lekciónkban is visszaköszön.

Miért szeretjük ennyire ezt az igét? A korszellem mindenáron be akarja bizonyítani nekünk, hogy az ember szabadsága, a háttárok kitolása és eltüntetése, a végtelen választási lehetőség sűrű tartó lehetősége mindenre kiterjed. A nagy választék sokszor összezavar. Egyre nehezebb dönteni, mert már mindent szabad. A *mainstream [fősodratú, uralkodó – a szerk.]* ideológia egyetlen igazodási pontot nevez meg, ez pedig te vagy. Igazítsd magadhoz a világot! Szabd magad olyan fazonra, amelyet megálmodtál.

Mindeközben egyre csak jönnek és jönnek azok az emberek, akik nem akarják magukat kitárolni. Tartozni akarnak valakihez, aki segít ebben a rettenetesen nehéz feladatban. Az „*enyém vagy*” és a „*neveden szólítottalak*” biztonságot ad, különösen annak tudatában, hogy ezt Isten mondja. A világ Ura. A kezdet előtt és a vég után is létező, aki a vég utáni létben is vár minket.

Ezért a mondatért hálás az Istent kereső és talán épp ebben az igében rá is találó ember, hiszen szorongásaitól és félelmeitől menti meg az Istenhez menekülőt.

Erős keresztség. A mai vasárnap igéje a jelenlegihez hasonló kaotikus szellemi áramlatok idején íródott. Kolosséban is elterjedt Krisztus korlátozott hatalmának híre. Gyenge vallássá silányították a kereszténységet, és a keresztények reménységét reménytelennek gondolták.

Pál apostol Krisztus győzelmeire mutat rá, hogy a reménységben meggyengült és hitében elbizonytalanított gyülekezetet felrázza lelki haladásából. Emlékezteti őket keresztségükre, amely az „enyém vagy”, „gyermekem vagy” jó érzésén túl igazi konfirmációt jelent. A Krisztus történetébe „belekeresztelkedett” ember a világ legerősebb csapatába tartozik, amelynek tagjai egy közösségként már itt a földi életben rengeteg istenélményben részesülnek, odaát pedig, a mennyekben, ahogyan olvassuk is, „*vele együtt fel is támadtatok az Isten erejébe vetett hit által*”.

Erős szeretet. Igénkben nem szerepel a *szeretet* szó, mégis a szeretetről szól az a mozdulat, amellyel a minket terhelő adóslévlé a fára szögeztetik. Az ember vaksága, önteltsége, féltékenység és gonoszsága lehetett az emberi oka Jézus keresztre feszítésének, ha pusztán a történeti Jézust figyeljük meg.

Isten oldaláról nézve megint csak a heti igéhez tudunk visszakanyarodni. Ahogyan egy igazi édesapa, ő is úgy tekint

„

ránk, gyermekeire. Tudja, hogy teljesíthetetlen feladat megbirkózni bűneinkkel. Ennek nyoma, olykor súlyos lenyomata a mi életünkre is ránehezedik. Krisztus a halálával magával rántotta bűneinket a mélybe, és feltámadásával új ruhát is adott nekünk. Az új ruha új életet jelent. Megújult életet. Szép középkori latin himnuszunkban a gyülekezet szívesen éneklí: „Te mirajtunk könnyörültél, / Kegyessen ránk tekinttéél, / Megváltottál mindnyájunkat, / Nyújtván nekünk oltalmadat.” (EÉ 359,2)

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: DAVID MARCU / UNSPLASH.COM

Erős győzelem. A labdarúgó-Európa-bajnokságon mi, magyarok az idén annak is örültünk, ha döntetlent játszottunk. A mediációban a „win-win” az egyöntetű törekvés, hogy senki se vonuljon le a beszélgetés küzdőteréről vesztesként [*a mediáció – magyarul közvetítés – speciális konfliktuskezelő módszer: a felek vitájában egy semleges, harmadik fél, a mediátor jár közben; a win-win az a helyzet, amikor az egymással vitában, érdekkonfliktusban álló felek mindegyike nyertesként kerül ki a konfliktusból – a szerk.]*].

Krisztus értünk megmutatott szeretete teljes győzelmet aratott a sátán felett. De nem csak a keresztény tanításban mutatkozik meg ez a győzelem. Ez a győzelem mutat kiutat kapcsolatainkban is. Krisztus szeretethatalma a képtelennek tűnő helyzeteket is meg tudja fordítani. Az acsarkodó feleket képes megszelídíteni, a meggondolatlan megjegyzéseket a megbántottal feledtetni, az elkövetővel kimondatni a „bocsáss meg” nem is olyan könnyű szavát. Ez a győzelem viszi előre világunkat, gyülekezetünket, családjunkat, házasságunkat.

■ HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR

Imádkozzunk! *Úr Jézus! Mutasd meg hatalmad bennem. Mutasd meg szeretetedet rajtam. Mutasd meg győzelmedet nekem, hogy mindenben követni tudjalak téged. Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (július 11.) *Az én házamat imádság házána fogják majd nevezni, minden nép számára!* Ézs 56,7b (Kol 3,11; Mt 28,16–20; Róm 6,3–8[9–11]; Zsolt 26) Sokszor maga Isten népe az akadály annak, hogy „minden nép” annak lássa Istent, aki. Isten népének küldetése, hogy az ő karakterét kiabrázolja. Igazságát és szeretetét egyszerre. Ezért idézte haraggal Jézus ezt az igét a templom megtisztításakor. Hajlamosak vagyunk „üzleti alapon” közeledni Istenhez. Tőle akarunk valamit – de nem őt. Ez másnak mutatja be Istent, mint amilyen. Ő az imádatunk tárgya, boldogságunk, biztonságunk forrása? Ha igen, akkor az, ahogyan élünk, és Istent tiszteljük, társaságát élvezzük, minden emberből Isten iránti csodálatot vált ki.

Hétfő (július 12.) *Azért Abrám ezt mondta Lótnak: Ne legyen vizsály köztem és közted, az én pásztoraim és a te pásztoraid között, hiszen rokonok vagyunk!* 1Móz 13,8 (Róm 12,10; 2Móz 14,15–22; ApCsel 18,23–19,7) Az Istennel való kapcsolatunk ábrázolódik ki abban, ahogyan más emberekhez, az anyagiakhoz és az élet különböző területeihez viszonyulunk. Abrám azért lehetett nagylelkű, mert tökéletesen biztos volt benne, hogy Istenre bízhatja magát. Gesztusa Lótót is bevonta Isten családjába. Érezte vele, kicsoda Isten, milyen ő, és mik a szándékai. Hajrá, Isten népe! Hasonlíts Atyádra! Pazarold Isten szeretetét! Formáld át a világot Isten logikája szerint!

Kedd (július 13.) *Sokan mondják rólam: Nem segít rajta Isten! [...] De te, Uram, pajzsom vagy nekem, dicsőségem, aki fölemeled fejem.* Zsolt 3,3–4 (Lk 1,49; ApCsel 2,32–40; ApCsel 19,8–22) Az alapértelmezett emberi gondolkodásban a boldogság forrása az, ha a körülmények rendben vannak. Ha nincsenek nehézségek és terhelések. Sőt sok esetben az Istenbe vetett hit feltétele, hogy segítsen. A keresztyén hit logikája ezzel ellentétes: a boldogsághoz és biztonsághoz nem valaminek a hiánya, hanem valaminek a megléte szükséges. Nem attól van a helyén a hívő ember, hogy nincs semmi baja, hanem a bajai ellenére, azokon keresztül, azok hátterében is ott van a biztonság Jézus személyében.

Szerda (július 14.) *[Az Úr] elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, bekötözsem a megtört szívűeket, szabadulást hirdessek a foglyoknak...* Ézs 61,1 (Gal 5,1; ApCsel 16,23–34; ApCsel 19,23–40) Jézus ezeket a szavakat saját magára vonatkoztatta (Lk 4,18–19). Ő az, akinek a személye és a szolgálata a garancia arra, hogy Isten végül helyreállítja ezt a nyilvánvalóan kificamodott és eltört világot, benne a mi testi-lelki gyöngeségeinkkel megterhelt életünket. Az ember

veleszületetten önző, énközpontú. Jézus önzetlen és önfeláldozó szeretete állít helyre bennünket, és tesz minket az ő nagykövetéivé, képviselőivé. Igazi örömhírünk van a szegényeknek. Mi vagyunk Isten szája és keze. Frissítsük csak föl az örömet! Emlékeztessük magunkat, ki az Urunk, kik vagyunk, és mi a küldetésünk!

Csütörtök (július 15.) *Azután így beszélt Mózeshez az Úr: Meghallottam Izráel fiainak zúgolódását. Ezért így szólj hozzájuk: Estére húst esztek, reggel pedig kenyérral laktok jól, és akkor megtudjátok, hogy én, az Úr vagyok a ti Istenetek.* 2Móz 16,11–12 (Zsid 10,36; Mt 18,1–6; ApCsel 20,1–16) A több generáción átívelő kiképzés, pusztai terepgyakorlat során Isten népe minden formában megtapasztalta, hogy kicsoda Isten. Milyen hatalmas, mennyire szeret, és mi az elképzelése az egészségesen működő világról, emberi közösségről. Több nemzedéken át kellett gyakoroltatni, hogy a korábbi kollektív beidegződéseket fölülírja az Istenbe vetett hit. Makacs az ember lelke! A csodák láttán is folyton visszavágyik az Isten nélküli megszokottságba. De Isten nem adta föl. Az élményekre, tanultakra pedig nap mint nap emlékeztetnie kellett magát Isten népének (lásd például: 5Móz 4,6–9). Tegyük mi is ezt!

Péntek (július 16.) *Uram... te vagy oltalmam, te vagy osztályrészem az élők földjén.* Zsolt 142,6 (Lk 20,38; 1Kor 12,12–18; ApCsel 20,17–38) Ha az ember terhelés alatt van, súlyos nehézségekkel szembesül, válságba kerül, egyetlen dolog viszi át azon: a reménység. Reménység, hogy van értelme. Hogy van megoldás. Hogy van „otthon”, hogy várnak, hogy szeretnek. Hogy van elég erő hozzá. Dávid totális válságban, kiúttalannak tűnő helyzetben imádkozik így. Az egyetlen igazi reménység, amely miatt érdemes egyáltalán élni: az örök távlat Istennél. Nekünk is ez adja a motivációt?

Szombat (július 17.) *[Az Úr] meggyógyítja a megtört szívűeket, és bekötözi sebeiket.* Zsolt 147,3 (Mk 16,2,4; Jel 3,1–6; ApCsel 21,1–14) Ez a zsoltár közös Isten-dicsőítésre hív. Sorolja az okokat, hogy miért jó Istenről énekelni. Kijelentő, jelen idejű, kategorikus mondatokat tartalmaz: felépíti, meggyógyítja, támogatja, eledelt ad... Szombat már az Úr napjának az előestéje. Készülünk a vele és egymással való találkozásra. Arra, hogy amit a héten átéltünk Istennel, azt egy nagy imádságba, dicsőítésbe öntsük. Gyűjtsük össze, hogy az elmúlt napokban milyen élményeink voltak vele! Hogyan oszthatnánk meg egymással – közösségen belüliekkel és kívüliekkel –, milyen ő?

■ GYŐRI PÉTER BENJÁMIN

Jövőbe tekintő ülést tartott az országos presbitérium

A nyári szünet előtt június 24-én ülésezett utoljára a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma. A járványügyi korlátozások enyhülése óta ez lett volna az első személyes részvétellel megtartott összejövetel, ám a hőségriadó következtében végül „hibrid” formátumban találkoztak a presbiterek, vagyis az OP tagjainak csupán alig egyharmada találkozott egymással egyházunk budapesti, Üllői úti székházának Radvánszky-termében.

A pandémiás időszak fontos tapasztalata, hogy – a személyes találkozás minden előnye mellett – az online forma is lehetővé teszi a hatékony munkát; ez a távolabbi érkezőknek jelentős időmegtakarítást jelent. A mostani ülésen is számos olyan napirendi pont volt, amelyet élénk eszmecsere kísért, és ennek a távolból való bejelentkezés sem vetett gátat.

Kondor Péter püspök áhítata után a presbiterek meghallgatták Fábri György északi egyházkerületi felügyelő tájékoztatását és bemutatóját a *Luthérkép* elnevezésű interaktív térkép használatáról, amely jelentősen megkönnyíti egyházunk intézményeinek, népmozgalmi adatainak elektronikus nyomon követését.

Szintén az északi elnökség előterjesztésében tárgyalta a presbitérium azt a kezdeményezést, melynek célja, hogy egyházunkban erősítse a személyiségvédelem intézményes rendszerét olyan esetekben, amikor valakit valamilyen, a személyét sértő inzultus ér. Az országos presbitérium megköszönte az Északi Evangélikus Egyházkerület előkészítő munkáját, és megbízta az országos irodát a szabályozás pontos rendjének kidolgozásával, valamint beillesztésével egyházunk törvénykönyvébe.

A presbiterek meghallgatták az Evangélikus Hittudományi Egyetem 2020. évi beszámolóját. Az előterjesztő Csepregi Zoltán rektorral egyetértve a hozzászólók fontosnak tartották a hallgatói rekrutáció erősítését, elsősorban evangélikus középiskoláinkban. Ezt az utóbbi időben a járványügyi kötöttségek visszavetették, aktualitása azonban csak nőtt.

Fábri György és Varga Márta, a nevelési és oktatási osztály vezetője számolt be köznevelési intézményeink digitalizációjáról, amelynek módszertana jelentős szakmai elismerést vívott ki a

világi oktatásban is, és amire egyházunk jelentős anyagi erőforrásokat is szánt. A presbiterek egyetértettek abban, hogy a hagyományosan korszerű evangélikus

sárlását, valamint a szándéknyilatkozat kiadását egy főtí és egy nagyszénási intézmény átvételére.

A püspöki tanács beszámolója kapcsán a presbiterek meghallgatták az új énekeskönyv kiadásával kapcsolatos terveket, továbbá hosszas vitát folytattak a 2022-es kerületi és országos találkozók megtartásáról. Egyetértettek abban, hogy nagy szükség van a tavaly elmaradt hagyományos találkozók, valamint a Szélrózsa és az országos lelkesztő

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ – FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

oktatás további fejlődésének fontos feltevéle a digitalizáció.

A testület döntött néhány intézményünk pályázati támogatásáról, egy medgyesegyházi intézmény esetleges átvételének megvizsgálásáról, valamint a csömöri óvoda, illetve a szegedi középiskolai és felsőoktatási kollégium intézményvezetőjének megbízásáról.

A diakóniai kérdésekre térve megtárgyalták a Gaudiopolis otthon alapító okiratának módosítását, támogatták az Oltalom Szeretetszolgálat ingatlanvá-

megtartására, ugyanakkor a népszámláláshoz közeledve fontos, hogy rendhagyó formátumú összejövetelekkel is megszólítsuk egyháztagjainkat és kapcsolatrendszerüket.

Az országos és a kerületi felügyelők vállalták, hogy az OP szeptemberi üléséig egy minderre figyelemmel lévő koncepciót terjesztenek a testület elé. A püspöki tanács az országos presbitérium elé tárta azt a javaslatát, hogy egyházunkban 2023 legyen a konfirmáció éve.

■ PRÖHLE GERGELY

Kegyetlenül végeztek a lelkésszel

A mártírsorsú Csaba Gyulára emlékeztek

„Kövesd Krisztusodat!” – egyes visszaemlékezések szerint ezt vágták kínzó Csaba Gyula evangélikus lelkipásztor arcába 1945. május 1-jére virradóra. Szemét kiszúrták, nyelvét kitépték, testét megbecstelenítették, végül keresztre feszítették, más források szerint agyonlőtték. A mártír lelkész holtteste soha nem került elő. Emlékére még tavaly, halálának hetvenötödik évfordulójára készített emléktáblát a Magyarországi Evangélikus Egyház. A járvány miatt ezt csak idén tudták kihelyezni Péteriben, június 20-án, vasárnap pedig Fabiny Tamás elnök-püspök jelenlétében adták át és koszorúzták meg.

Borzalmas gyilkosságsorozat rázta meg Gyömrőt és környékét 1945 tavaszán. Több mint százharmincan estek áldozatul annak, hogy önjelölt „rendfenntartók” megtisztították a járást a „vezető uraktól”. Csaba Gyula Péteriben szolgáló lelkipásztor is ennek során vesztette életét.

NE IS KERESSÉK

Annak rekonstruálására, hogy pontosan mi történt vele életének utolsó óráiban, többen is kísérletet tettek. Ami bizonyosnak mondható: 1945. április 30-án gyalog ment át temetni Gyömrőre, amikor rendőrök állították meg. Nála volt kétnyelvű – magyar–orosz – igazolása arról, hogy szolgálatának elvégzéséhez szabadon köz-

lekedhet a körzetben, így továbbengedték, de utána szöktak: ennek még lesz következménye. Még aznap éjjel érte mentek a parókiára, és ismeretlen helyre hurcolták. Felsége próbálta kideríteni, hol lehet, és mi történhetett vele, de újságpapírból kivágott betűkből készített levelekben megüzenték a családnak: ha jót akarnak maguknak, akkor ne keressék tovább a lelkészt.

A történetek háttérében személyes bosszú állhatott: Horcsák Lajos evangélikus tanító 1919-ben egyszer már megpróbálta meggyilkolni a lelkészt – a vörösterrore katonaként kiszolgáló férfi tévesen azt hitte, Csaba Gyula tiltotta le a katedrálról, holott Horthy Miklós utasítására nem végezhetett közalkalmazotti munkát –, de akkor a lelkész lányának, Jolánnak az ágyába fúródott a lövedék. Évtizedekkel később újra elérkezettnek láthatta az időt, hogy elégtételt vegyen a sérelemért. Mások füle hallatára azzal fenyegetőzött: „Ütött a potrohos papok végőrája, táncot járunk a papok fején.”

FARKASOK ÓRÁJA

Háromnegyed századdal a történetek után a Magyarországi Evangélikus Egyház emléktáblát készített, rajta az igazsaksz-

szal: „Boldogok vagytok, ha énmiattam gyaláznak és üldöznek titeket, és mindenféle rosszat hazudnak rólatok.” (Mt 5,11) Erről a textusról prédikált június 20-án a péteri templom szószékéről Fabiny Tamás elnök-püspök. Igehirdetésének elején a közelmúltban Csepregen megtartott emlékezésre utalt: ökumenikus istentisztelet keretében hajtottak fejet a négyszáz évvel ezelőtti csepregi vérengzés több mint ezer evangélikus mártírja előtt.

„Íme, én elküldelek titeket, mint juhokat a farkasok közé...” (Mt 10,16) – a folytatásban az igehirdető Jézusnak erre a – tanítványaihoz szóló – mondatára is utalt. 1945 tavaszán a farkasok órája jött el – fogalmazott Fabiny Tamás. A Csaba Gyulával történt bestiális cselekedet nem volt egyedi, azonban ő az egyetlen, akinek a holtteste azóta sincs meg. Az *Antigoné* című drámától kezdve Nagy Imrének és mártírúrsainak a sorsáig menően tudjuk, mit jelent a temetetlen halott. Ebben az összefüggésben a püspök Nagy Gáspár versét idézte: „Egyszer majd el kell temetNI...” (Öröknyár: *elmúltam 9 éves*) Mindezt azonban csakis az egyházhoz méltó lelkülettel szabad vállalni: a bosszú-

FOTÓK: NAGY ADÁM

Csaba Gyula 1882. szeptember 14-én született Békéscsabán, szegény sorsú szülőktől, eredeti családneve Podsztralen volt. Középkolai tanulmányait a békéscsabai ágostai hitvallású algimnáziumban és a hódmezővásárhelyi református főgimnáziumban végezte. Az érettségi után – mint írta – „szüleim kérésére, de különösen belső sugallatomra hallgatva a teológiai pályára léptem”. A soproni evangélikus teológiai akadémia elvégzése után 1905 augusztusában Miskolcon szentelték lelkésszé. 1905–1907 között Sajókazán segéd-, 1907-től Újcsanálason parókus lelkész volt. 1914 tavaszán lett a Pest megyei Péteri község evangélikus gyülekezetének lelkésze. 1945. április végéig, életének utolsó percéig ott szolgált.

állás mindenkitől távol kell, hogy álljon. Senki nem vonható felelősségre felmenőinek valamely cselekedetéért.

Végül a püspök arra utalt, hogy joggal beszélhetünk ma a mártírok öku-menéjéről. A ma üldözött keresztények között katolikusok és protestánsok egyaránt vannak. A péteri templomban elhelyezett emléktáblán végre ott szerepel a vértanú Csaba Gyula neve, a szemközti oszlopon pedig az 1743 óta a gyülekezetben szolgált valamennyi lelkészé, mégis Jézus szava az irányadó: „De ne annak örüljétek, hogy a lelkek engedelmeskednek nektek, inkább annak örüljétek, hogy a nevetek fel van írva a mennyben.” (Lk 10,20)

Az alkalmon beszédet mondott Török Gábor volt országgyűlési képviselő, aki 1992-ben interpelláció keretében tártá az Országgyűlés elé a gyömrői gyilkosságok történetét, és szerzett ezzel erkölcsi elégtételt az áldozatoknak és családjaiknak. Csaba Gyula utolsó napjainak krónikáját Kovács Endre történelemtanár, a szomszédos Monor evangélikus gyülekezetének másodfelügyelője ismertette. (Csaba Gyula a monori gyülekezetet is pásztorolta haláláig.)

ÁT A FRONTVONALON

Az elhangzottakat a vértanú lelkipásztor egyik unokája, Csaba Márton egészítette ki személyes adalékokkal. Felidézte: kisgyermekként nagyapja elhurcolásának éjjelén ő is ott volt a lelkészlakban, de a történekről – a már említett névtelen levelek okán – évtizedekig még a családban sem mertek beszélni.

Csaba Gyulának és feleségének két lánya és egy fia volt. Hat unokája közül csak háromnak a születését érthette meg. Hogy mennyire odaadó és a családjáért mindent megtevő nagypapa volt, arról Csaba Márton a következő történetet mesélte el.

„1944–45 telén, amikor Péteri és Budapest között volt a front, mi [Csaba Gyula fia, felesége és három gyermeke – a szerk.] a fővárosban már éhezünk. Budán élünk, nagyapám tudta, hogy nehezen tudunk élelmet szerezni. Akkor nagyapám, kihasználva, hogy az orosz tisztek szabad mozgást biztosítottak neki, batyúval a hátán átjutott a frontvonalon, és élelmiszert hozott nekünk. Mindezt csakis Isten segedelmével tehette meg.” Kiemelte: nagyapja halálával nagy csapás érte az evangélikus egyházat, a péteri gyülekezetet és a családot is.

■ V. J.

Diplomaosztó a teológián

A Budapest-Zuglói Evangélikus Egyházközség templomában június 25-én, pénteken tartotta meg ünnepélyes diplomaosztóját az Evangélikus Hittudományi Egyetem.

FOTÓ: MIHÁLYI KATA

Az ünnepség Réz-Nagy Zoltán egyetemi lelkész áhítatával kezdődött, melynek alapot Jn 8,32 adott. Az áhítatban szó esett a diploma eredetéről, a diplomáról mint az élet új alapjáról és az igazságról, amely Jézus Krisztus.

Az igei szolgálat után dr. Korányi Andrásnak, a doktori és habilitációs tanács elnökének a köszöntése következett, amelyet a rektori köszöntő követte. Dr. Csepregi Zoltán nagy örömmel ismertette, hogy 2020-ban és 2021-ben nyolcvanhét diploma kiállítására került sor, e rendkívül magas számhoz „a nyelvizsga-amnesztia kairoszában kiosztott több mint negyven, eddig beragadt oklevél”, illetve az elmúlt két évben megírt és megvédett diplomák járultak hozzá. Mivel az elmúlt időszakban két diplomaosztó is elmaradt, a korábban végzetek közül is többen most, ünnepélyes keretek között vették át az oklevelüket.

Az oklevelek kiosztását és átvételét a doktoravatás követte, amelyen Szűcs Kinga Beatrixet és Tóth Károly Istvánt fogadták a teológia doktorává. Szűcs Kinga

Beatrix doktori értekezésének címe: *Nővényei etika és teológia*; doktori képzését summa cum laude minősítéssel végezte el. Tóth Károly István doktori értekezésének címe: *Teológiai élet magyarországi evangélikus teológiai folyóiratokban az 1940-es években*; doktori képzését magna cum laude minősítéssel végezte el. Az idei tanévben a Dr. Solyom Jenő-díjat dr. Kodácsy-Simon Eszter egyetemi docensnek, a valláspedagógiai tanszék vezetőjének ítélték oda a kötelező iskolai hitoktatás tananyagának színvonalas kidolgozásáért.

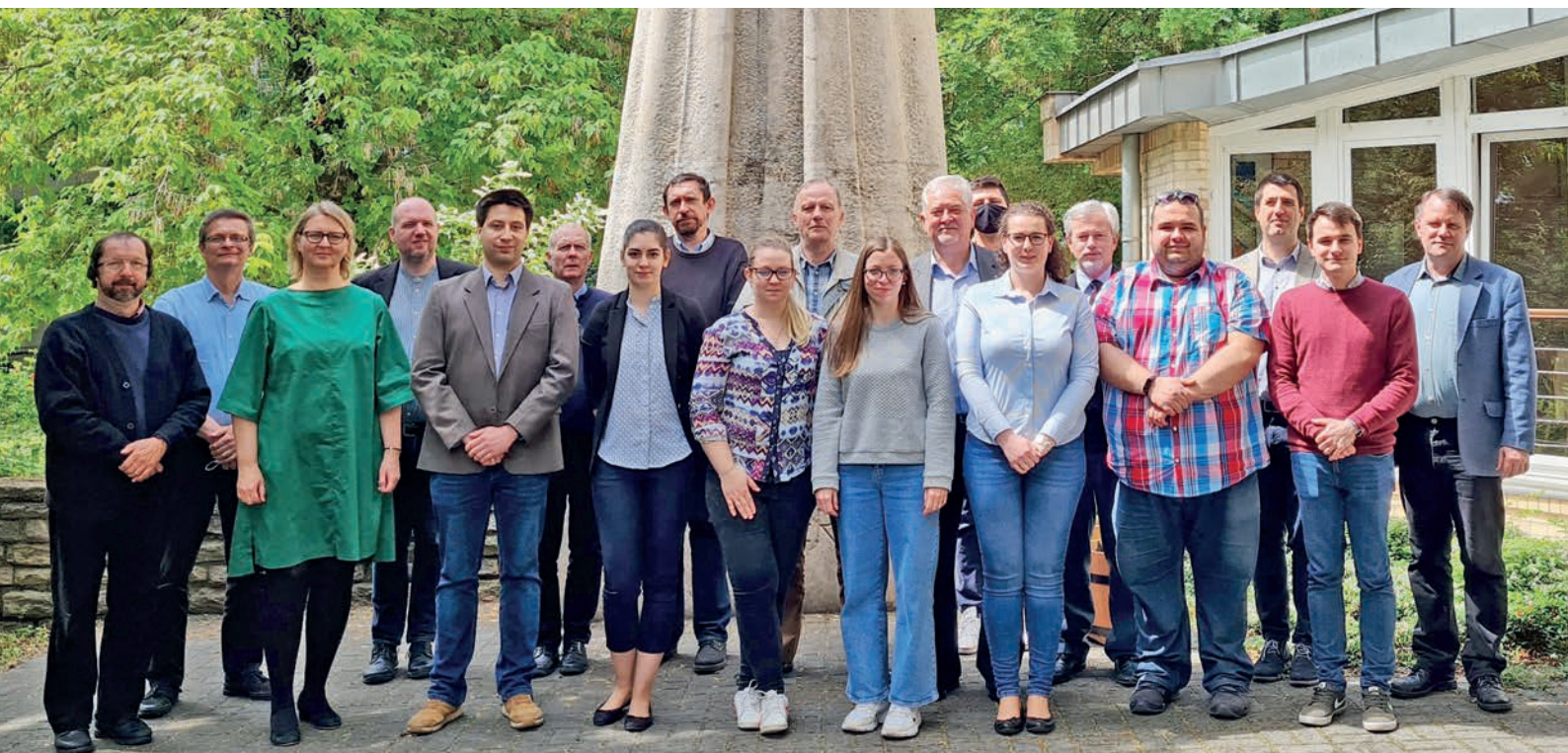
A diplomaosztó ünnepségen közreműködésükkel az ünnep fényét emelték Gógl Írisz énekművész, Finta Gergely orgonaművész, egyetemi oktató, Kövesdi-Ratkay Vilmos kántor szakos hallgató, továbbá a Valami Más egyetemi zenekar.

A diplomaosztó ünnepség záró-, könyörgő imádságát a végzős teológus szakos hallgatók mondták el.

■ JESZENCSÁK LILLA

(Az oklevelet szerzettek névsorát megtalálják az Evangélikus.hu oldalon.)

Pótfelvételi. Az Evangélikus Hittudományi Egyetem pótfelvételit hirdet 2021 szeptemberében induló képzésekre. A jelentkezési felület nyitása: július 12. (hétfő). Jelentkezési határidő: augusztus 8. (vasárnap). Bővebb információk: Uni.lutheran.hu/2021-keresztfeleves-felveteli-eljaras. Kérdés esetén keressék bizalommal a tanulmányi titkárság munkatársait: tanulmanyi.teol@lutheran.hu; +36-20 824-9263, +36-20 234-3924.

Isten dinamikusan változó lelkészi feladatkörre hív

Hatodéves képzés a pandémia idején

A keretek és a kihívások korántsem voltak szokványosak, de a lelkipásztori szolgálat lényegét így is „megízlelhatték” az Evangélikus Hittudományi Egyetem hatodéves teológus-lelkész szakos hallgatói – összesen nyolcan – a most lezárult tanévben. Az úgynevezett gyakorlati év jelentőségét cikkünkben a képzés koordinátorai összegzik, továbbá két-két mentorlelkész, illetve teológus tekint vissza az elmúlt hónapok tapasztalataira.

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem hatodéves képzése minden évben dinamikus, aktív tíz hónapot jelent a hallgatók és a mentorgyülekezetek számára is. Ez idő alatt minden addig tanult ismeret képességgé, felelősséggé, önállóan végzett szolgálattá formálódik a gyakorlati tanulmányok során.

„A pandémia most drámaian érzékelhetővé tette ennek a dinamizmusnak a hiányát – mutat rá dr. Pángyánszky Ágnes adjunktus, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Intézetének vezetője. – Az olyan fontos tapasztalatok, mint a mentorlelkésszel közösen végzett liturgiai szolgálat, az úrvacsoraosztás gyakorlása, az ígéhirdetés közben a hatodéves felé visszajelzést és bátorí-

tást nyújtó pillantások vagy az első látogatások és lelkigondozói beszélgetések izgatott percei most nagyrészt hiányoztak a mögöttünk álló tíz hónapból. Érzékeljük és tapasztaltuk, hogy milyen jó lett volna sokkal több tapasztalatot szerezni ezeken a területeken.”

Az intézetvezető azonban arra biztat mindenkit, hogy a hiányok feletti töprengés során ne feledjék azt sem, milyen új tapasztalatokra tettek szert, és mit tanulhattak ebből a járványhelyzetből. „Az elmúlt hónapok az egyház, a gyülekezetek és a lelkészek számára az alkalmazkodóképességük szükségességében történő aktivizálásáról is szólt. Ha bajba kerülünk, ha járvány sújt, a gyülekezet és a lelkész elsőren-

dű feladata a bajbajutottak segítése, a szükségét szenvedők megtalálása és Isten vigasztaló szeretetének hirdetése – emlékeztet dr. Pángyánszky Ágnes. – Gyakorlati idejüket töltő hallgatóink számára ezt meglátni és ebben részt venni felmérhetetlen jelentőségű tapasztalat lehet. Az arra való rácsodálkozás, hogy Isten nem statikus lelkészi feladatkörre hívja őket e mindig gyorsan változó és mindig értékválságban küzdő világban, hanem az örök örömhírt bátorsággal megszólaltatni képes lelkészi hivatásra az emberi és társadalmi szükség minden apró szegletében. Így bár a hatodéves képzésben nem minden a megszokott módon valósult meg, mentorlelkészeink és hallgatóink mégis együtt élhették meg e mindannyiunk számára új tanulási folyamatot. Bizunk benne, hogy ez a folyamat mindenkiben tudta erősíteni a közös szolgálat örömét, az együtt megküzdött pillanatokot és az Isten országa iránti lélekemelő elköteleződést.”

MINDENBŐL KI KELL HOZNI A LEGJOBBAT

Nagy lelkesedéssel indult Nagy Dániel szeptemberben Cinkotára. Nem gondolta, hogy a tavaly márciusban ránk törő koronavírus-járvány az ő hatodévet is ennyire megbolygatja. Mentora, Vető István is bízott abban, hogy noha az előző, 2019/2020-as tanév „hajrájára” rányomta a bélyegét a pandémia, további hullámok nem fogják megghiúsítani az újabb hatodévre vonatkozó terveket. Azóta már tudjuk, hogy nem így történt.

„Szerettem volna bevonni Danit a cinkotai gyülekezet pezsgő életébe, de mind elmaradt, ami izgalmas lehetett volna. A jellegzetességeinket sem tudtam bemutatni: a felnőtt ifjúság aktivitását, a kreatív kör munkáját, a baba-mama kör családi hangulatát, a Cizella együttes örömmelését” – sorolja Vető István, hogy a megszokott körülmények között milyen terepei lettek volna a gyakorlati képzésnek.

„Mentoromtól és hatodéves elődömtől tudom, mennyi minden kimaradt ebben az évben – erősíti meg Dániel. – Sajnálom, hogy nem volt lehetőségem a vírus miatt szünetelő alkalmak szépségét megélni. Azt gondolom, hogy mindenből ki kell hozni a legjobbat, bármilyen tényező is hátráltat. Cinkotán sem volt ez másként, igyekeztünk így gondolkodni.” Dániel még hozzáteszi: a helyzetnek köszönhetően sokkal több idő jutott beszélgetésre. Ennek során sok-sok tanácsot és segítséget kapott mentorától az induláshoz és a további szolgálathoz.

„Próbáltuk kihozni a legtöbbet ebből az évből: sok tapasztalatot szereztünk az online jelenlétről. Gyakoroltuk az irodai munkát. Sokat beszélgettünk hitoktatásról, igehirdetésről, a gyülekezeti tagokról és lelkigondozásról” – listázza Vető István, mi valósult meg. Végszóként azért hozzáteszi: „Mindketten megállapítottuk: nem bánánk, ha megismételhetnénk ezt az évet.”

MEGÉLTÉK A SZOLGÁLAT LÉNYEGÉT

A Maglódi Evangélikus Egyházközségben 2020 őszén a gyülekezetnek immár a nyolcadik hatodévesét köszöntötték. Pápicsné Jakab Johanna Óbudáról érkezett – pontosabban: ingázott – a Pest megyei, a főváros határától csak néhány kilométerre fekvő településre.

Johanna várakozásokkal, vágyakkal és persze kérdésekkel érkezett Maglódra. Tudta, mely területeken szeretne különösen is sok ismeretre, tapasztalatra szert tenni. Liturgiai jártassága, a temetéseken való tapasztalatszerzése és önismerete fejlődött, a személyes bibliaórák tartásába és a konfirmációs felkészítésbe azonban kevésbé tudott beletanulni.

Az ige hirdetésében új feladatot és lehetőséget jelentettek az online alkalmak. Ezek révén Johanna esetenként egyszerre két gyülekezetben – mentorával Maglódon, édesapjával Óbudán – szolgálhatott. A fiatal lány tulajdonképpen kétlaki életet élt, hiszen a hatodéves gyakorlat szempontjából Maglód úgynevezett „kijárós” hely. A tömegközlekedés nagyobb felelősséggel járt a vírushely-

„Habár teljesen más volt ez a hatodéves, mint a korábbiak, mégis teljes volt, mert tudtunk figyelni Istenre, egymásra és a gyülekezetre. Mert nem szünettünk meg végezni a lelkészi szolgálat két legfontosabb részét: imádkoztunk, és hirdettük az evangéliumot.”

AZ OLTÁRTÉR KÜSZÖBÉN

„Minden hatodéves csapattal az együtt töltött idő legkülönlegesebb szakasza a befejezés, a »szüret« ideje – fogalmaz dr. Korányi András egyetemi tanár, a hatodéves képzés vezetője. – Akárhány évet töltöttünk is el korábban a lelkészjelöltekkel a tantermekben és a vizsgákon, a gyakorlati évben hirtelen »termőre fordul« minden: a megszerzett tudás, az addig végzett szolgálatok, az egyetemi

Az utolsó konzultáció – újra személyesen

zet miatt, ezért igyekeztek úgy alakítani a programot, hogy az minél praktikusabb legyen. Mindemellett sikerült minden rendszeres alkalmon részt vennie és minden fontosabb eseményen megjelennie.

„A rendkívüli helyzet elhordozásában nagy szerepe volt annak, hogy lelkész édesapja mellett Johanna gyermekkorától kezdve részt vett a gyulai és az óbudai gyülekezet életében – teszi hozzá mentora, Németh Mihály lelkész. – Ezért is nagyon fontos, hogy minden teológushallgatónak legyen gyülekezeti hátere, ahol tapasztalatot szerezhet, ahonnan lelkierőt meríthet.”

Johanna a rendkívüli helyzet ellenére is otthonosan érezte magát Maglódon, és Németh Mihály is úgy értékeli, hogy kiegyensúlyozott és jó kapcsolat alakult ki köztük. Mint mondja, ebben nagy szerepe volt a helyzethez való alkalmazkodóképességnek, valamint annak, hogy nem a tökéletességre törekedtek, hanem arra, hogy elég jó legyen az, amit csinálnak.

élmények. Mindez összeér a mentoráló gyülekezetekben, s mire megérkezünk a vizsgatanítás és a vizsga-istentisztelet alkalmaira, igazi »szüreti ünnep« hangulata vesz körül minket.”

Június utolsó péntekjén a hatodévesek együtt állnak az oltár előtt az egyetem tanévzáró istentiszteletének záróimádságánál. Néhány nap, néhány hét elteltével pedig a lelkészavatások ünnepei következnek: a lelkészi eskütétel pillanatai, amelyekre tulajdonképpen mindig is készültek.

„Az oltár küszöbén állunk – mondja dr. Korányi András. – Még nem tudhatjuk, a most induló lelkészi pályán mi vár az indulókra, mi vár a gyülekezetekre, mi vár a generációkra, akikhez most Isten elindító szava szól. De a teológiára hívó szó és a szolgálatba küldő szó között a bizakodás íve feszül: szeretjük Isten, féljük Isten – és mindennél jobban bízunk benne. Másképp nincs értelme...”

■ – VITÁLIS –

A múzeum missziós eszköz, kulturális kapocs

Végre újra látogatóktól visszhangoztak az Evangélikus Országos Múzeum termei. A kiállítóhely is csatlakozott az egy év kihagyás után ismét megrendezett múzeumok éjszakája programhoz. Ifj. dr. Harmati Béla László, az intézmény vezetője már nagyon várta, hogy a sok-sok online alkalom után személyesen is találkozassanak a kultúradelvelő közönséggel.

Harmati Béla László a preparált orgona működését magyarázza egy látogatónak

Tavaly tavasszal, a járvány első hullámának idején az Evangélikus Országos Múzeum (EOM) – a magyarországi múzeumok közül elsőként – online nyitotta meg a már előkészített időszak kiállítását. Ezzel akarta üzeni: az élet nem áll meg. A visszajelzések alapján is azt mondhatják: sokak számára volt ez biztató. A virtuális kiállítás megnyitót többen követték a világhálón, mint amennyien elfértek volna a kiállítóhelyen.

„Amikor tavaly nyáron újranyithatott a múzeum, személyesen nyolcvanhárman nézték meg a »Pulszky Ferenc ajándoka« című tárlatot, míg az online térben közel ezerszázan éltek ezzel a lehetőséggel” – érzékelteti Harmati Béla László, mekkora ereje van a virtuális jelenlétnek.

Novemberben egy nappal a járvány második hullámához kapcsolódó korlátozó intézkedések életbelépése előtt még kiállítás megnyitót tartottak. Az úrvacsora évének apropójából meghirdetett pályázatokra érkezett és a zsűri által kiválogatott művekből rendezett kortárs kiállítást másnap már be is kellett zárniuk. Mire május közepén újranyithattak, addigra az eredeti tervek szerint ezt a kiállítást

már rég lebontották volna, így viszont egészen július végéig meghosszabbították. Ez azt is jelenti, hogy a szokásos évi három kiállítással szemben idén kettő valósul meg: már javában dolgoznak a szeptemberben esedékes, ugyancsak az úrvacsorához kapcsolódó, történelmi jellegű tárlaton.

„A bemutatni készült anyag nyolcvan százaléka evangélikus lesz, de kértünk

kölcsön tárgyakat római katolikus, református, görögkatolikus és zsidó gyűjteményekből is, hogy minél tágabb módon foglalkozzunk a témával. A kuriózumot azok a vidéki gyülekezetektől elkért ol-tárképek és tárgyak fogják jelenteni, melyeket korábban csak az adott közösség tagjai láthattak, és eddig máshol nem jelentek meg. Ehhez múzeumpedagógusaink újabb foglalkozásokkal fognak készülni” – tudjuk meg az intézményvezetőtől.

Az EOM egyik fő profilja a múzeumpedagógia. „A járvány előtt fél évvel mutattuk be ilyen jellegű, kibővített kínálatunkat. Mire bejárathattuk volna, jött a pandémia. Fő célközönségünket az iskolai, gyülekezeti csoportok jelentik, de ebben a helyzetben még a szomszédos gimnázium diákjai sem jöhettek hozzánk” – meséli Harmati Béla László.

A múzeumnak a koronavírus-járvány előtt évente körülbelül háromezer látogatója volt, ennek nagy részét a már említett csoportok tették ki. Ezek tavaly és idén is elmaradtak, mint ahogyan a külföldi vendégek száma is értelemszerűen megcsappant. „Nagyon hiányoztak már a látogatóink. A mostani nyitás kapcsán azt látjuk, ugyan a lehetőség adott, hogy fogadhatjuk a vendégeket, de inkább a szabadba vágnak az emberek. Illetve küzdünk azzal, amivel máskor is: Budapest szívében működünk, óriási konkurencia mellett, a miénknél sokkal na-

gyobb lehetőségekkel és gyűjteményekkel bíró múzeumok vesznek körül minket. Ennek fényében nagy büszkeséggel tölt el, hogy a pandémia alatt hirdetett fotó- és verspályázatunkra arányait tekintve kiemelkedő számú pályamű érkezett, és emellett színvonalas is volt a termés. A neves, nagy múzeumok összefogásával közzétett, hasonló jellegű felhívásra alig háromszor több művet küldtek a pályázók, mint a miénkre.”

A pandémia idején tevékenységük jelentős részét ők is áthelyezték a virtuális térbe. A múzeum több csatornát is használt az online figyelem fenntartásához. A *reformáció öröksége – 2020*, illetve *2021* sorozat előadásain túl koncerteket közvetítettek, újabb adásokkal bővült az elsősorban gyermekeknek szóló *Luther labor* sorozat a YouTube-on, tucatnyi online játékot készítettek. A múzeum honlapján megtekinthető a „Pulszky Ferencz ajándoka”, emellett nyilvános már a *Kik a cipszerek?* című népszerű kiállítás digitális verziója is. A Facebook-oldalukon is többféle sorozatot indítottak: #ezenanapon, #múzeumozzszobádból, #tárgyakkaranténban. A saját tartalmak mellett a Magyarországi Luther Szövetséggel szervezett előadás-sorozat havi tudományos előadását is az interneten lehetett követni.

„Facebook-oldalunknak jelenleg ezernél több követője van, egyes bejegyzése-

ink kétezer–négyezer elérést és kétszáz fölötti kattintást, reagálást értek el. Az Evangélikus Országos Gyűjtemény adminisztrációja is támogatja a múzeum online megjelenéseit.” Emellett Harmati Béla László online tanfolyamokra, szakmai továbbképzésekre küldte munkatársait, elsősorban a múzeumpedagógia területén. „Régóta dédelgetett tervünk teljes műtárgyállományunk digitális feldolgozása. A pandémia lehetőséget adott a leltározási hiányaink pótlására is. Nagyon haladtunk ezzel, de a felvitt adatok ellenőrzése még sok időt vesz majd igénybe.”

És hogy milyennek látja a múzeum életét a jövőben? „Ezután is ugyanazzal a

lelkességgel kell készítenünk az anyaginkat, mint eddig. A múzeum egyházunk missziós eszköze, fontos szerepet tölt be az informálásban, tanításban úgy is mint kulturális kapocs. Félúton van a templom és az iskola között, átvitt értelemben és valóságosan is. Az online térben rejlő lehetőségeket pedig a pandémia után is ki kell használnunk.”

Aki kimarad, lemarad – tartja a mondas, így nem volt kérdés, hogy az EOM is csatlakozik a múzeumok éjszakájához. Vezetőként előzetesen ugyan volt némi aggodalma Harmati Béla Lászlónak – egyik fiatal munkatársuk még csak most kapta meg az oltást, és vált védetté, így egyfelől a létszámihiány megnehezítette az előkészítést, másrészt az érintett kolléga egészségét is féltette –, de utólag az mondja: „A múzeumok éjszakája újra a régi hangulatot idézte.”

A múzeum viszonylag kis belső térben délután öt órától éjfélig százhatvannégy látogató fordult meg, vett részt a programokon. Először gyermekek töltötték meg a tereket, akik bábkészítéssel és játékkal, tézstagyúrással, sütéssel és persze az „eredmény” elfogyasztásával foglalkoztak. Ezt követték a felnőttek számára meghirdetett alkalmak.

A programkínálatban koncert és borkóstoló is szerepelt. Emellett részt lehetett venni kvízzjátékban, és sokan indultak felfedezőútra azért is, hogy megkeressék a múzeumban elrejtett kakukktöjés tárgyakat.

„A lelkes látogatók – összegez Harmati Béla László múzeumigazgató – minden munkatársnak visszaadták a reményt, hogy a pandémia után újra meg lehet tölteni a múzeumot látogatókkal.”

■ VITÁLIS JUDIT

FOTÓK: REZESSY SZABOLCS

Az érdeklődők különleges kalauz jóvoltából lehetnek gazdagabbak nemcsak a kiállított alkotások mélyebb értelmezésével, hanem lelki útravalóval is. Kondor Péter szubjektív tárlatvezetésében emellett, hogy aprólékosan, lépésről lépésre bontotta ki a festmények, kerámiák, kisplasztikák ihlető szellemi hátterét, rá jellemző módon ezúttal sem mulasztotta el az igehirdetés lehetőségét. Ahogy a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke fogalmazott: Luther nyomában járva számára mindig az jelenti a legtöbbet egy kiállításon is, ami Krisztushoz vezet, Krisztushoz hajt. „Az itt látható alkotásokat az ő tisztasága, fénye ragyogja be és szenteli meg számunkra” – emelte ki a látogatóknak.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTO: SENIVPETRO / FREEPIK.ES

Nagy Zoltán *esperes*
Kelet-békési Evangélikus Egyházmegye

Jó nekünk Isten közelében

„Uram, jó nekünk itt lenni!” Jól ismert a megdicsőülés történetének mondata (Mt 17,4). A Tábor hegyén a tanítványok megtapasztalták, milyen jó együtt lenni. Együtt Jézussal és együtt egymással. Hála Istennek, a koronavírust a legóvatosabban kezelő gyülekezetekben is megindult újra az élet. Rengeteg félelmünk volt és még van is azzal kapcsolatban, hogyan tudjuk újraindítani a gyülekezeti életet. Vajon milyen lesz, vajon lesz-e visszatérés?

Nekem személyesen a legnagyobb félelmem a gyermek- és ifjúsági munkával kapcsolatos. Hiszen a sokféle online alkalom mellett érzésem szerint éppen a fiatalok voltak azok, akik nem igazán tudtak részt venni a gyülekezet életében, akiket nem sikerült megszólítani. Ezzel a félelemmel hirdettük meg idén napközis táborunkat, amelyet 2009 óta megtartunk. Nem számítottam sok jelentkezőre. Azzal vigasztaltam magam, hogy kevés résztvevővel is meglesz, majd több időnk jut odafigyelni a gyerekekre. Aztán megszágyenültem. Hiszen meglepően sok jelentkező gyermek jött el.

Jó nekünk itt lenni! Nemcsak a táborozó gyerekek, hanem mi, felnőttek is ezt éltük és éljük meg; és hiszem, hogy nemcsak nálunk, hanem minden gyülekezetben. Jó újra együtt lenni. Mert hiányzott az együttlét. És hiányzott az a természetes és teljesen őszinte közeg, amelyet a gyermekek jelenléte alakít ki. Amelyben egyházunk jövőjét is láthatjuk.

Jó nekünk itt lenni! Ez az az élmény, amelyből – ahogyan a karanténidőszak oly sok részletéből – sokat tanulhatunk, és rengeteg erőt meríthetünk. Zsinati ülések, bizottsági, igazgatótanácsai tanácskozások sora maradt el, majd zajlott később online. Olykor az ember azt is érezte, hogy az online térbe költözés csak segített a hatékonyságon – nem is beszélve a költségek megtakarításáról.

Az online térnek ugyanakkor megvannak a hátrányai is. A hatékonyság oltárán az élményeket szinte teljesen feladottuk. Ezt próbáljuk most bepótolni mindannyian. Az őszinte gyermektekintetek, az édesanyja tanácsa ellenére a táborba fogfájósan is megérkező gyermek öröme az együttlét. Egy-egy szó, amellyel odafordulhatunk a másikhoz. Egy-egy gesztus, amellyel segíteni tudunk. Egy-egy falat sütemény, amely az uzsonnát finomabbá teszi. Mind olyan apróság,

amelyet nem lehet online pótolni. Mind olyan apróság, amely a személyes jelenlét értékét mutatja.

Sokat beszélünk a jövő evangélikus egyházáról. Stratégiákat, terveket, kampányokat dolgozunk ki. Éveken keresztül tárgyaljuk, egyeztetjük, újratárgyaljuk, újraegyeztetjük ezeket, és közben fontosnak gondoljuk magunkat. Ugyanakkor éppen azt hagyjuk figyelmen kívül, hogy a jövő egyháza ott van a gyülekezetek alkalmain. Az istentiszteleteken, a hittanórákon, a táborokban. Őket nem érdekli semmilyen stratégia, semmilyen tárgyalás, semmilyen döntés vagy egyházi törvény. Egyvalami érdekli, és egy dolog miatt vannak jelen: jó nekik itt lenni.

A dokumentumok, bizottsági döntések, zsinati törvények fontosságát nem vitatom. A maguk helyén ezek lényegesek. De a munka, a találkozások lényegi része, az egyházzal való kapcsolatfelvétel ténylegesen a gyülekezetekben történik. Ez az igazán fontos, ez az igazán döntő. Ezt kell erősítenünk. Itt kell dolgoznunk azon, hogy szolgálatunk szerető, közösségépítő, a kitaszítottak, elveszettek felé kezet nyújtó legyen.

A Tábor hegyén a tanítványok ott akartak maradni. Távol a világtól, távol a nehézségektől, távol a szabályok és törvények sokszor megkötöző rendszereitől. Csak a tiszta, egyszerű szerető közösség ölelésében, az isteni jelenlét boldogító élményével. De hiába volt a vágy arra, hogy maradjanak, hiába a sátorépítés iránti lelkesedés. A Mesternek más volt a szándéka. A tanítványok le kellett, hogy jöjjenek a hegyről, és folytatták útjukat Jézussal együtt; az élménnyel gazdagodva, de szembesülve minden feladattal, minden nehézséggel, minden kihívással, amely a világban a Krisztus-követőt éri.

A gyülekezetekben végzett munka számos ponton ad olyan élményt a mai embereknek is, amely hasonló a megdicsőülés hegyén tapasztaltakhoz. Isten erősítő, bátorító jelenlétének megtapasztalását adja. Kicsik és nagyok, fiataljaink és időseink egyaránt megtapasztalják azt az erőt adó élményt, hogy jó Isten közelében lenni. Ezzel az erővel felvértezve pedig sokkal könnyebben birkózunk meg mindannyian a „hegyről” lejövő a hétköznapi kihívásaival. Amelyek egy-egy ilyen élmény után már nem lesznek ugyanolyanok, mint előtte voltak. ■

Szellemi kincseink őrzője

Hubert Gabriella

az Evangélikus Országos Gyűjtemény üzenetéről

Új sorozatunkban a Magyarországi Evangélikus Egyház budapesti Üllői úti országos székházában szolgálatot végzőket szólaltatjuk meg indítatásokról, munkájukról, céljaikról. Dr. Hubert Gabriella irodalom- és könyvtörténésszel, az Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatójával a múlt értékeinek megőrzése iránti elkötelezettségről is beszélgettünk.

– Tudományos munkáját Szegeden kezdte, de már akkor is egyházi vonatkozású területtel foglalkozott.

– Ragaszkodom az adatokhoz, struktúrákhoz. Ezzel is kezdtem a munkásságomat, amikor a szegedi József Attila Tudományegyetemen a magyar verstörténeti adatbázist kezdtük el építeni az 1970-es évek második felében. Az 1600-ig írt mintegy ezerötyszáz régi magyar vers adatait gyűjtöttük össze és rendszereztük. Megelőztük a korunkat, hiszen nem papíron dolgoztunk, hanem az egyetem szobányi méretű számítógépét használtuk. Megjelent az anyag nyomtatásban is – franciául Párizsban –, de jó ideje az interneten is elérhető, immáron a hetedik verziójánál tartunk. Mivel engem a régi magyar irodalom érdekelt, ebben a munkában a gyülekezeti énekek feldolgozásával bíztak meg.

– **1988 óta a Magyarországi Evangélikus Egyház gyűjteményében dolgozik. Hogyan került egyházunk könyvtárához?**

– Miután megszülettek a gyermekeink, nehézséget jelentett a Szeged és Budapest közötti ingázás. Id. Fabiny Tibor egyháztörténész-professzor hívott a könyvtárba. 1988-ban még részmunkaidőben, 1989 őszétől főállásban dolgoztam az Evangélikus Teológiai Akadémiával [ma Evangélikus Hittudományi Egyetem – a szerk.] közös egységet alkotó országos könyvtárban. Az akkori könyvtárvezetőnek, Papp Ivánnának az elhivatottságát jelzi, hogy amikor kórházba került, elküldte hozzám a lakásunkra a fiát: adja át az Üllői úti könyvtár kulcsát, hogy ne legyen gazda nélkül a könyvtár, a későbbi főnököm ugyanis akkor éppen a teológián dolgozott. Magda néni számára még betegsége idején is az olvasók voltak az

első! Ez a szemlélet nagy hatással volt rám. A két könyvtár szétválása óta már csak az Üllői úton dolgozom. Az évtizedek alatt rejtett kincseket sikerült feltárni, kutathatóvá tenni. Ehhez az kellett, hogy a rendszerváltás után egyházunk több alkalmazottat bízjon meg a könyvtári szolgálattal, így lehetőségünk lett rendszerezni, bemutatni és kutathatóvá tenni azt a szellemi és kulturális örökséget, amelyet egyházunk őriz, gyarapít és szolgáltat.

– **Gondolhatunk az impozáns Podmaniczky–Degenfeld-könyvtárra, számos lelkészi és professzori hagyatékra, de a 15–16. századból származó, több mint ezerkötetnyi régi magyar irodalmat tartalmazó állományra is.**

– Utóbbi nemcsak az unikális értéke, hanem a kutatási területem miatt is kedves a számomra. A bibliográfiai szintű feltárásnak – mostani vezetői feladataim mellett – még nem értem teljesen a végére, de reményeim szerint a jövőben el tudom majd végezni. Az értékmentés mellett fontos szempont az ablaknyitás a világ felé. Ezért is öröm, hogy hozánk került az Esterházy Péter- és Gitta-könyvtár, az írónak és feleségének a saját könyvgyűjteménye. Ez a mintegy tizenháromezer kötetes állomány tágabb közönséget is vonz, amelynek meg tudjuk majd mutatni gyűjteményünk régebbi évszázadokból származó darabjait is. Az alapot azonban gyűjteményi kincseinknek a jövő számára való megőrzése jelenti.

– **Mit üzen nekünk az évszázadokat összekötő evangélikus gyűjtemény?**

– A gyűjteményi értékek minden korban az evangélikusságról tesznek tanúságot, identitásunkat erősítik. Arra is figyelmeztetnek, hogy mindebből semmi sem

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

maradt volna meg, ha nincs mindig olyan intézmény vagy ember, amelynek vagy akinek ez a szívügye. Munkatársaimmal együtt a folyamatos megújulás mellett elkötelezett könyvtár-, levéltár- és múzeumőrök vagyunk. Ha nem törekednénk folyamatosan erre, akkor evangélikus múltunk egy-egy darabja veszne el.

– **Mit jelent az ön számára az evangélikusság?**

– Nem evangélikusnak születtem, ez a választott otthonom. Ennek egyik oka édesanyám mellett ez a gyűjtemény, amelynek köszönhetően meg akartam ismerni az evangélikus egyházat. Másrészt lelki otthonom is kerestem. Tudatos döntés volt, hogy a gyermekkori áldozás és bérmálás után konfirmáltam, és áttértem evangélikusnak a kilencvenes évek második felében. A Deák téri gyülekezethez tartozom. Mostanában ért meg bennem a szolgálat jelentősége – ez már talán az evangélikusságomból is fakad. Lelki és szellemi hazámmá vált az evangélikusság.

■ G. Á.

Nyitásra készen

Lk 24,46–49

Mikor nyitunk már? Talán nincsen olyan kérdés, amelyet annyiszor feltettek nekem az utóbbi hónapokban, mint ezt. Mindenki, illetve majdnem mindenki várta a nyitást: a boltok nyitását, az iskolák nyitását, a teraszok, a könyvtárak, mozik, színházak, fagyizók, strandok nyitását. Mikor nyitunk már? Templomot, lelkészi hivatalt, gyülekezeti életet.

Nyitás. De mit? Nyitás. De ki? Nyitás. De mikor? Nyitás, nyitás, nyitás. De miért? De kinek? De kiért? De kít?

A tanúk mi vagyunk. Krisztus, amikor megjelenik tanítványainak, a mennybemenetele előtti utolsó mondatként, szinte záróként mondja el a reménység mondatát. A tanítványoknak a továbblépés lehetőségét üzeni meg: „*Én pedig elküldöm nektek, akit Atyám ígért. Maradjatok a városban, amíg a tiétek nem lesz a mennyei erő!*” (Simon Tamás László Újszövetség-fordítása) Igen, ő, az isteni küldött, a Messiás maga lesz a Küldő, aki az Atya jobbán ülve küldi el a Pártfogót, a Vigasztalót, az Atya és a Fiú Lelkét, hogy sose legyünk egyedül. Hogy mindig legyen erőnk a helytállásra, a tanúságtételre. Mindarra, amit Krisztus követése jelent.

Igen, elhívásunk, meghívásunk van a tanúságtételre is, amely nagyon fontos hozzáállás lehet az egész élethez. A tanúságtétel olyan, folyamatosan zajló esemény, amikor valaki kiáll Isten ügye mellett. A jézusi út mellett. Ahogyan Luther kiállt ötszáz éve Wormsban, és azt mondta: „Itt állok, másként nem tehetek.” Hacsak meg nem győznek a Szentírás szavaival. Nem tehetek másként, mint kiálllok, helytálllok, tanúságot teszek, mert erre küldött el a nagybetűs Küldő. Ő, akinek szent útját maga foglalja össze ekképpen: „*Krisztusnak szenvednie kell, de harmadnapon fel kell támadnia a halálból, és hirdetni kell az ő nevében a megtérést és a bűnbocsánatot minden nép között Jeruzsálemtől kezdve. Ezeknek ti tanúi vagytok.*”

Vagyunk! Nem szemtanúk, de tanúk. Mi, akik életünkben és életünkkel megtapasztalhattuk Isten szeretetét, csodáját, gyógyító irgalmát, a hozzá térés kegyelmét. A tanúk mi vagyunk. A mi helytállásunkra, a mi kiállásunkra óriási szükség van ma is. Elmondhatatlanul lényeges, hogy elmondjuk, mit is tett Isten. Fundamentális küldetésünk, hogy nyissunk, hogy magunkat is kinyissuk végre, hogy kitárjuk lelkünket, elménket, és meghirdessük a szabadulás evangéliumát.

Mi mikor nyitunk már? Készek vagyunk a nyitásra? Kifelé, mások felé, azok felé, akik keresnek, akik vigasztalásra vágnak, akik befogadásra, elfogadásra várnak. Mert erre a lelkületre van igazán szüksége a világnak. Erre a krisztusi nyitottságra. Ahogyan az emmausi tanítványoknak megnyílt a szívük és a szemük, úgy lehetünk mi is a nyitás, a nyitottság emberei. Mert valljuk, hogy Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz, éppen ezért hihetjük, hogy ma is felnyithat szemeket és szíveket, ma is megnyílhat az értelmünk, és betölthet minket a Feltámadott békességgel, aki maga ígérte meg az újrakezdés és a bizalom Lelkét.

Óriási szükségünk van erre a bizalomra. Ez nem is kérdés. Mert sok mindenben és sok mindenkiben csalódtunk az utóbbi másfél évben. Sok mindent, és ami sokkal fontosabb: sok mindenkit elveszítettünk. Szükségünk van a Vigasztalóra! Aki valóban mennyei erő. Az égből érkező erő. Aki Jézushoz vezet minket, aki ígérte betartotta, elküldte Lelkét, ma is velünk van, és velünk is marad a világ végezetéig. Erre vágyakozunk. Mi, az írásmagyarzat tanúi. Mi, a tanúságtévők, akik arról tanúskodunk, amit Jézus a mi személyes életünkben, a mi személyes életünkkel tett és tesz ma is. Isten benne lett igenné és ámenné. A Lélek az, aki hozzá vezet.

JENNIFER ALLISON PINNOCK

Mi pedig kérhetjük ezt, hiszen erre maga Krisztus bátorított, amikor ezt mondta: „*Ha tehát ti gonosz léteketekre tudtok gyermekeiteknek jó ajándékokat adni, mennyivel inkább ad mennyei Atyátok Szentlelket azoknak, akik kérik tőle.*” (Lk 11,13) Ő ad ma is azoknak, akik kérik tőle. Kérhetjük mi is itt, a földi valóságunkban, de mennyei erővel felvértezve.

Isten békessége minden emberi értelmet meghalad. És megnyit. Isten békessége megőrzi a szívünket, gondolatainkat. És várákoszunkat. Jézus sokféleképpen bemutatkozott az „én vagyok” mondásokban, de így nem: „Én vagyok az élet nyitottsága.” Pedig ő az. Ő, akiben nyitva az út az Ég felé, az Atya felé. Ő tehet minket nyitottá öfelé és egymás felé.

A nyitás evangéliumát elvihetjük, mert a nyitás, a nyitottság közöttünk van. Ez lehet személyes tanúságtételünk központi üzenete. Ma is. Sőt ma még inkább, mint bármikor korábban. A kérdés már csak az, vajon készek vagyunk-e rá.

■ GÁNC S TAMÁS

Cincérmentés evangélikus módra

Egy templomalapkövetétel nem várt hozadéka

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy öreg tölgy. Életének százharc év alatt olyan sok mindent látott már, hogy bele is fáradt a sok nézésbe. „Lassan nem vagyok én már semmire sem jó”, sóhajtotta, miközben szomorúan nézte elszáradt ágait. Ám ekkor cincérek serege jelent meg, és rövid időn belül vidáman befészkeltek magukat a tölgy kérge alá. – Kevésbé valószínű, hogy mindez valóban így történt, bár a piliscsabai Béthel Evangélikus Missziói Otthon területén álló tölgy és a benne lakó nagy hőscincérek történetének folytatása legalább ennyire meszeszerű.

Kézdy Péter az épülő piliscsabai templom látványterve előtt

Amint arról magazinunk 23–24. számának hasábjain is beszámoltunk, május 23-án Piliscsabán letették az új evangélikus templom alapkövét. Azért vált szükségessé egy új épület, mert a Béthel Evangélikus Missziói Otthon területén álló, még jelenleg is funkcionáló, ám előregedett fatemplomot gombafertőzés érte, majd az így megsérült faszervezetet farontó bogarak is tovább károsították.

TANÖSVÉNYRE KERÜLT A CINCÉREA

A Magyarországi Evangélikus Egyház finanszírozásával megvalósuló épület leendő helyén állt egy közel százharc éves tölgy. „Ez egy lábom száradó, félig elhalt fa

volt – magyarázza Kézdy Péter gyülekezeti lelkész, a missziói otthon intézményvezetője. – A korábbi években folyamatosan le kellett vágni róla az elszáradt, nagy

A nagy hőscincér

ágakat, mert balesetveszélyesek voltak. Azonban a cincérfélék, azokon belül is a nagy hőscincérek pont az ilyen, már kiszáradófélben levő fákat szeretik. Sok évvel ezelőtt bele is költöztek, azóta pedig cincérgenerációk keltek már ki benne. Fontos megjegyezni, hogy ők az épületek faszervezeteit nem károsítják.”

A Magyar nagylexikon megfelelő szócikkében ezt olvashatjuk: „A nagy hőscincér 25-55 mm hosszú, fekete alapszínű, szárnyfedőjének csúcса barnás. A hím csápja hosszabb, mint a teste. A nagy hőscincér lárvája tölgyfában fejlődik. Számuk nagyon lecsökkent, mert a beteg, öreg fákat eltávolítják az erdőkből. Nyugat-Európában már alig fordul elő.”

„Ez a ritka bogár nemcsak hazánkban védett, hanem az Európai Unióban is – úgynevezett Natura 2000 faj –, ezért külön öröm a számunkra, hogy a Piliscsában kivágott, cincérlárvákkal teli fatörzset megóvták, és Pilisszentivánon, a Jági tanösvényen helyezhették el” – egészíti ki dr. Kézdy Pál, a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság általános igazgatóhelyettese.

LEN A JÉGKORSZAKBÓL

A Budai Tájvédelmi Körzet része a Budai-hegység északkeleti végében, Pilisszentiván mellett található Kis- és Nagy-Szénás hegy, amely az 1800-as évek végétől a természettudósok kedvelt zárandókhelyévé vált unikális növény- és állatvilága miatt.

„Borbás Vince, a 19. század legnagyobb magyar botanikusa fedezte fel itt, Pilisszentivánon hazai flóránk legféltettebb kincset, a pilisi lent. Ez a sárga virágú, még a jégkorszakból származó növény ma már az egész világon csak itt található meg. A legközelebbi rokona Görögországban, az Olimposz hegyen él – hívja fel a figyelmet a természetvédelmi szakember. – Mindent elkövetünk, hogy megóvjuk ezt a kincset, épp ezért

Tóthné Becsei Katalin és dr. Kézdy Pál a „cincérfa” mögött

különösen büszkék vagyunk arra, hogy a Szénásokban végzett természetvédelmi munkával 1995-ben elnyertük az Európa Tanács által odaítélt Európa Diplomát. Ezt olyan védett természeti területek érdemelhetik ki, amelyek Európa geológiai, biológiai vagy tájképi sokféleségének megőrzése szempontjából kiemelkedően fontosak. Az ötévente felülvizsgált diploma egyben annak is bizonyítéka, az adott terület kezelői az előírásoknak megfelelően gondozzák a védett helyszínt.”

Ezek után érthető, hogy az evangélikus erdőmérnök szakember azonnal ajánlotta: a piliscsabai „cincérfa” kivágás után kerüljön az Európa diplomás természetvédelmi területre.

HÁROMGENERÁCIÓS METROPOLISZ

Mielőtt azonban felkeresnénk a Jági tanösvény erdejében új otthonra lelt ízelt-lábúakat, érdemes a település szívében található Pilisi Len Látogatóközpont megtekinteni. A nemrégiben megújult és kibővített épületben interaktív kiállítás segítségével az érdeklődők – korosztálytól függetlenül – sok mindent megtudhatnak a terület természeti kincseiről, mindez pedig jó alapot nyújthat a Jági tanösvényen látottakhoz.

„A több mint négy kilométer hosszú, kislevelű hárs zöld levelével jelölt túraútvonal nemcsak változatos, de minden évszakban nagyon kellemes is – tudjuk meg Tóthné Becsei Katalintól, a látogatóközpont vezetőjétől. – A körülbelül két óra alatt bejárható úton hat ál-

lomás vár az érdeklődőkre. Az ingyenes tanösvényfüzet segítségével a túrázók részletesen megismerkedhetnek az adott terület geológiai, állattani, növényzeti értékeivel. Például az egykori homokkő bányafallal, a Jági-tó állatvilágával, a Hársas-erdő kelta kori ásatásával vagy az egykori forrás vidékével.”

A Piliscsabáról átszállított tölgyfa a tanösvény utolsó állomására, a gémeskút mellé került. A kidöntés és a szállítás igazi kihívás volt, de a Pilisi Parkerdő Zrt. munkatársainak köszönhetően a „költöztetés” minden gond nélkül, szakszerűen történt.

Beszélgetésünk során Katalin – aki egyben a terület egyik környezeti nevelője is – leplezetlen örömmel mesélt

arról, milyen nagy élmény lesz a gyerekcsoportokkal felfedezni a „cincérfa” titkait. „A fának az alsó részén, ahol már kéreg sincs, hosszúkas, ovális, úgynevezett kirepülőnyílások láthatók – mutatja. – A lárvák három év alatt fejlődnek ki, minden évben május végén, június elején fúrnak át magukat a törzs legkülső gyűrűin, hogy a felszínre jöjjenek. Néhány hétig élnek, miközben már nem táplálkoznak, mert a nász és a peterakás a fő feladatuk. Ha ez megtörtént, elpusztulnak. Mivel az imágók, azaz a kifejlett bogarak szaporodóhelyhez kötöttek, még egy darabig ehhez a fához fognak viszsztatérni, függetlenül attól, hogy a fatörzs időközben más helyre került. Jelenleg is legalább háromgenerációs cincérlárvát találhatók a fában, ez pedig több száz védett állatot jelent” – teszi hozzá az intézményvezető.

„Ezenkívül ez a tölgyfa belülről egy igazi metropolisz – veszi át a szót a tölgykutató szakember Kézdy Pál. – Az ovális nyílások egyértelműen a nagy hőscincérré utalnak, ám rajtuk kívül számos más élőlény is lakja a törzset. Egy idő után a cincérek egy másik, még élő, ám korhadó fába fognak itt a területen átköltözni, és a helyüket más, úgynevezett lebontó faj fogja átvenni, amely a talaj humuszképződéséhez elengedhetetlen. Ez a sokszínűség adja az erdő életének stabilitását” – zárja a tájékoztatást a nemzeti park igazgatóságának vezetője, aki maga is a Jági tanösvényen kezdte pályáját, többégykor magával letéve annak szakmai alapjait.

■ BODA ZSUSZA

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

A cincér rágta öreg tölgy

Ahol a libalegeltető ruha is érték

Érdekességek

a hatvanéves Nagytarcsai Múzeumi Kiállítóhely életéből

„...gyalogosan »bevonultam« a faluba. Elém tárult a falu Kistarcsa felőli rétje, amely smaragdzölden csillogott a déli napfényben. A réten, mint egy Szinyei Merse-festményen, egymással szemben, karéjban ült öt aranyos kislány. Szoknyájukat maguk körül szétterítve valamit játszottak, miközben libákra vigyáztak. A szívemet erre a látványra boldogság töltötte el, éreztem, hogy megtaláltam életem célját.” E visszaemlékező sorokat tavaly januárban Molnár Lajosné Hajdú Margit tanítónő vetette papírra, aki férjével nemcsak évtizedekig volt Nagytarcsa tanítója, hanem a főváros szomszédságában található település falumúzeumát is ők alapították hatvan évvel ezelőtt. Ez utóbbi a mai napig a Sztehlo Gábor evangélikus lelkész által létrehozott első bentlakásos evangélikus népfőiskola egykori épületében található. Györiné Kováts Andreával, a falumúzeum vezetőjével beszélgettünk.

– Gazdag kínálat várta az érdeklődőket június 26-án délután a nagytarcsai falumúzeumban a múzeumok éjszakája és a tájházak napja alkalmából; az utóbbi rendezvénysorozat országos megnyitójának is az intézmény adott otthont. Kiemelkedett a programok közül a múzeumot alapító Molnár házaspár életmű-kiállításának megnyitója.

– Nagyon sokat köszönhetünk nekik, pedig ők eredetileg nem is nagytarcsai származásúak. A tanító néni – ahogy sokan

nevezték őt – Tolna megyében született, és friss diplomás pedagógusként 1949-ben maga ragaszkodott ahhoz, hogy az első munkahelye Nagytarcsa legyen – annak ellenére, hogy előtte soha nem járt még a településen. A népviseletbe, a gazdag hímzésvilágba rögtön beleszeretett. S bár két év múlva Budapestre helyezték, hat évvel később már férjével, a szintén pedagógus Molnár Lajossal visszaköltözött. Itt is éltek életük végéig. Lajos bácsi 2014-ben, Margit néni tavaly ment el közülünk.

– Miért tartották fontosnak, hogy falumúzeumot hozzanak létre?

– A tanítóképzőben nemcsak a tanítás tudományát sajátították el, hanem néprajzot is tanultak, ezért értékelni tudták a nagytarcsai népviseletet, a helyi szokásokat és a néphagyományt, és a dokumentáción túl meg is akarták őrizni ezeket. Ezért éveken keresztül házról házra jártak, begyűjtötték a családok olykor féltve őrzött, de szívesen felajánlott tárgyi örökségeit – például ruhákat, edényeket, bútorokat, szerszámokat. Emellett lejegyezték a helytörténeti vonatkozású információkat, amelyeket könyv formájában meg is jelentettek. A falumúzeum megnyitóünnepségét 1960. augusztus 28-án tartották.

– Az állandó kiállításnak helyet adó épület története is rendhagyó, hiszen ez volt a Sztehlo Gábor által 1938-ban alapított Tessedik Sámuel Evangélikus Ifjúsági Missziói Intézet úgynevezett Stühmerháza.

– A fiatal nagytarcsai lelkészt kérték meg 1937-ben, hogy legyen a tolmácsa a hazánkba látogató, finn és észti lelkészekből álló csoportnak. Az északi vendégek meglepve tapasztalták, hogy a magyar evangélikus egyháznak nincs népfőiskolája, vagyis olyan intézménye, ahol a paraszti és iparos származású evangélikus fiatalok bentlakásos rendszerben több hónapig szakmai ismereteket sajátíthatnának el, miközben biblia- és egyháziismeretet is tanulhatnának. Ezért még hazafelé a vonaton összeadtak egy jelentős összeget, ez lett a nagytarcsai népfőiskola induló tőkéje. Később az egyházban országos gyűjtés indult, amelynek ered-

Nagytarcsai Múzeumi Kiállítóhely

2142 Nagytarcsa, Múzeumkert utca 21.

• E-mail: muzeum.andi@gmail.com,
telefon: 06-70/379-8262.

ményeképpen 1938-ban elkészült az intézmény első épülete, a „magyar ház”, és az első, öt hónapos tanfolyam is elindulhatott. A finnek további adománya biztosította a második épület létrejöttét, amelyet hálából „finn háznak” neveztek el, míg a harmadik épület anyagi háttérét a Stühmer Frigyes alapította csokoládégyár tulajdonosai, a Dreher–Haggenmacher-sörgyár és még néhány adakozó pénzfelajánlása tette lehetővé. Ez az úgynevezett Stühmer-ház még mindig áll, 1960 óta a falumúzeum otthona.

– Mit kell tudni a benne berendezett kiállításról?

– Öt teremből áll a helyi népművészeti értékeket, szokásokat bemutató anyag. Az elsőbe belépve a pítvarba, illetve konyhába jutunk. Ettől balra a tisztaszoba, mellette pedig a gazdasági eszközök terme látható. Ez utóbbiban többek között a szövés-fonás, a kenyérsütés, a piacolás, a betakarítás, illetve a házépítés eszközei találhatóak. Az épület másik szárnyában, a negyedik teremben a nagytarcsai népviseletet bemutató tárlók vannak, míg az ötödik helyiségben helytörténeti kiállítás ismerteti a korábban szinte szintiszta evangélikus település múltját. Az udvaron a szállítás, a teherhordás, illetve például az önkéntes tűzoltóság eszközei tekinthetők meg. Az elmúlt két esztendőben a muzeális intézmények szakmai fejlesztését támogató *Kubinyi Ágoston program* keretében, illetve az épületek állagmegőrzését célzó *Népi építészeti programban* elnyert pályázati támogatások segítségével az épületben jelentős renoválásokat, a múzeumi anyagban pedig restaurálási munkákat tudtunk elvégezni.

– Az állandó kiállítás június 26-án két ideiglenes tárlattal bővült.

– Az alapító tanító házaspár előtt életmű-kiállítással tisztelgünk, és a látogatók megcsodálhatják a falumúzeum gyöngyfűző alkotókörének munkáit is. Nemcsak a gyöngyfűzők tevékenysége, hanem a múzeumban rendszeresen meghirdetett programok is jól illenek a Tessedik-népfőiskola egykori szelleméhez, hiszen a résztvevők egy-egy témakörben szakmai fogásokat sajátíthatnak el, miközben a közösség által új barátokra is szert tehetnek. Kíránduló gyülekezeteket, gyermek- és ifjúsági csoportokat egyaránt nagy szeretettel hívunk és várunk a falumúzeumba.

■ – BODAZS –

(Beszámoló a múzeumok éjszakájáról a 41. oldalon)

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

SZÉLRÓZSA 25

Idén ünnepeljük a Szélrózsza országos evangélikus ifjúsági találkozó huszonötödik születésnapját. Ebből az alkalomból alapítókat, kulcsembereket, fellépőket kértek meg a szervezők, hogy írják le röviden: számukra mit jelent ez a találkozó. Ezekből – a Szélrózsza Facebook-oldalán folyamatosan megjelenő gondolatokból – válogattunk most egy csokorralalót, hogy így emlékezzünk az elmúlt negyedszázadra, egyúttal így készüljünk a tizenharmadik találkozóra, melyet 2022. július 13–17. között szerveznek meg Gyulán.

Ifj. Cserhádi Sándor: Néhány éve megkérdezte valaki, hogy miért járok én még Szélrózsára. Azóta is haragszom rá. Nem azért, mintha nem lett volna indokolt a kérdés. Már akkor is túl jártam az ötvenen. Azért haragszom, mert azóta nekem is időről időre eszembe jut. Addig sose gondoltam rá, annyira természetesnek tűnt, hogy ott vagyok. Az első találkozóra egy hónappal lettem házasember, tehát szinte az egész felnőtt életem magától értetődő része lett. Az meg még tart. Persze ezután is mindent meg fogok tenni, hogy így vagy úgy bejussak. Ha találkozunk, kérlek, te már ne tedd fel a kérdést...

Piknikkel ünnepelnek

Születésnap iistentisztelet és piknik keretében ünneplik a Szélrózsza országos evangélikus ifjúsági találkozó indulásának huszonötödik évfordulóját július 25-én a Budahegyvidéki Evangélikus Egyházközségben. Az úrvacsorás iistentiszteletet követően Lóci Játszik szólókoncerttel, kerekasztal-beszélgetéssel, öko-kézműveskedéssel és szabadtéri játékokkal várják a szervezők a résztvevőket.

A járványhelyzet időszaka nehéz döntések elé állította a találkozó főszervezői csapatát, a Szélrózsza-tízeket: az esemény többszöri elhalasztására és a „Nem a félelem lelkét kaptuk” mottó elengedésére kényszerültek. Nagy öröm, hogy ennek ellenére ez az igei gondolat és a Szélrózsza hangulata számos gyülekezeti hittantáborban jelen volt, hiszen egyházunk gyülekezeti és missziói osztályával együttműködve több mint hatvan tábort vállalta a Szélrózsza szervezői és önkéntesei által elkészített tábor tematika használatát.

A nehézségek ellenére idén örömmel készül a Szélrózsza teljes közössége: huszonöt évvel ezelőtt, 1996-ban lelkes fiatalok kezdeményezésére jött létre egy országos szintű, akkor Magyarországon egyedülálló találkozó. Az első alkalommal rögtön nyolcszázán sereglettek Váraljára, ahol az áhítatok, az előadások, a kerekasztal-beszélgetések, a több színpadon zajló koncertek mellett számtalan sportverseny, ügyességi vagy szellemi játékok, kézműves-

foglalkozások, *Lehetőségek piaca* (csoportok, szervezetek, mozgalmak bemutatkozása standokon), Szélrózsza-óvoda, színházi előadások adtak fesztiválhangulatot a programnak. A negyedszázados ünnep keretében a szervezők egy online fényképalbumot töltöttek fel a *Facebookra*, ahol a *#szélrózsza25* hashtag alatt a résztvevők megoszthatták emlékeiket, élményeiket.

A szervezők most olyan ünneplésre hívnak mindenkit, ahol egy kicsit visszacsempészhetjük az életünkbe a Szélrózsát, amely a járvány miatt egyre távolabb került tőlünk. Ünnepi iistentisztelettel kezdünk, amelynek során ígét hirdet ifj. Cserhádi Sándor szegedi lelkész, a Szélrózsza találkozó egyik legrégebbi szervezője, és zenei szolgálatot végez a Budahegyvidéki Evangélikus Egyházközség zenekara. Az iistentiszteletet követően szendvicsebéddelel vendéglük meg a résztvevőket. Délután párhuzamosan több program is lesz: ökokézműves-foglalkozás az Ararát teremtésvédelmi munkaág és munkacsoport szervezésében, szabadtéri játékok, valamint kerekasztal-beszélgetés keretében egy gyülekezeti lelkész, egy fiatal felnőtt és egy gimnazista segítségével tekintünk rá egyházunk ifjúsági életének mélyére és jövőjére. A napot a Lóci Játszik szólókoncertjével és úti áldással zárjuk.

A program ingyenes, de regisztrációhoz kötött. Jelentkezni a Facebook-eseménynél megadott linken lehet.

Szélrózsza-tízek

Mesterházy Balázs: „Azt szeretném, ha egyházunk olyan lenne, mint a Szélrózsza.” Nem én mondtam ki először ezt a mondatot, de abszolút vallom, hogy ebben a közösségben érzem/érezem igazán evangélikusnak magam. Nemcsak azért szeretem a fonyódligeti záró istentisztelet képét, mert első „atyai” Szélrózsám volt, hanem mert csak erre a képre ránézve látom munkaórák százait és ezreit. Azt, ahogyan Marica dekorálta a sátrat és a színpadot; hogy az időjárás miatt a tévéfelvételre be kellett költözni fedett helyre... Azt, ahogyan Csepiék festették a meritőedényeket, és mindegyik mögött ott van a gyülekezeti közösségek áhítata, amelynek során valóban *merítettek* az élet vízből, avagy a szabadulás forrásából! Aztán a székek mögöttem ugyan üresek, de az igehirdetés előtt még a finn kórus ült ott Pekka Simojoki vezetésével. A hangszerek és a vezetékek is azt mutatják, hogy itt egy nagyobb egység részei vagyunk teológiával, kultúrával, spiritualitással. A „Meríts” logó, valamint az oltárasztal előtti erdélyi faragott kereszt pedig kijelöli a középpontot. Azt szeretném, ha egyházunk olyan lenne, mint a Szélrózsza.

Krámer György: Mennyire jó az a feszültség, amikor az ember fellép a Szélrózsza színpadára! Akár igehirdetéssel készültem, akár énekes voltam a kórusban, mindig ott volt bennem az az izgalom, hogy most adhatok. Azoknak, akik keresnek, akik azért jöttek, hogy kapjanak valami fontosat, és azoknak is, akik éppen csak megálltak a színpadtól távol, és meghallottak egy éneket, ami megérintette őket. Mindig magával ragad ez az izgatottság, hogy adhatok. Magával ragad mindig a meglepetés is a Szélrózsán, amikor váratlanul kapok. Egy jó beszélgetést, régi új barátokat, egy koncerthangulatot, egy igehirdetés néhány mondatát, amit legszívesebben leírnék, mert annyira jó. Ez a kettő, az adok-kapok izgalma az, amiért várom, hogy újra ott lehessünk!

Krámer György

Mesterházy Balázs

Gáncs Péter: Egyházunk legújabb kori történelmében az Együtt Töltött Minőségi Idő mértékegysége a Szélrózsza. Te hány szélrózsás vagy? Nekem negyvenöt évet kellett várnom arra, hogy 1996 nyarán megéljem életem első Szélrózsáját Váralján. Hálás vagyok Istennek, hogy azóta minden találkozón végig ott lehettem. Eleinte „csak” a feleségemmel és gyermekeinkkel, az utolsó három már az unokáinkkal is együtt. Közülük a rangidős, Regina tavaly nyáron lett volna négy szélrózsás... Nehezen éljük meg, hogy Büktől számítva egy olimpiányi időt kell várnunk, míg reménység szerint végre összejön „Rózsza és Gyula randevúja” 2022 júliusában. De addig legalább nem öregszem: még mindig csak tizenkét szélrózsás vagyok!

Gáncs Péter

Dr. Pángyánszky Ágnes

Dr. Pángyánszky Ágnes: Manapság sok szó esik tradícióvesztésről, a Szélrózsza találkozók mégis hagyomány született. Lelkesi indulásom az első Szélrózsza idejére esett, így azóta részese lehetek annak, amit a kilencvenes évek óta a magyarországi evangélikus ifjúsági élet húzóerejének élünk meg. Jóleső érzés ezt a tradíciót másoknak is átadni. Először a pilisi énekkarokkal és az ifivel szereztünk közös szélrózsás élményeket: felejthetetlen Izsóp- és Izsópka-, EtCetera- és Exit-koncertek vagy a pilisi ifisekkel Szarvason a nyitóáhitat és a záró istentiszteleti szolgálat. Élmény volt, hogy egy gyülekezet ifjúsági csoportja ilyen aktív részese lehetett ennek a hagyománynak. De sok személyes emlékem is van: laza baráti beszélgetések, találkozások, felcseperedő gyermekeink szélrózsás önállósodása. A múltból és a jelenből szívesen indulok tovább a Szélrózsza jövőjébe.

Szigethy Katalin

Szigethy Katalin: Egyszer csak az ötödik Szélrózsára lett egy Szélrózsza-éneke. Bennem minden hála, találkozás, emlék abban futott össze. Elvittem Végh Szabinak, aki azt mondta, megnézi. Megnézte. Megírta a dallamot. Tatán rögtönzött előadás volt, Ócsai Zoli zongorázott, a tabi ifisek csoportja énekelt. Lapokon osztottuk a szöveget, hogy a többiek is bekapcsolódjanak. Aztán jöttek újabb és újabb versszakok. Köszezen a színpadról láttam, ahogy a Szélrózsagyülekezet együtt énekl. Az első sorban egy kerekesszékes fiú teli torokból zengte. Már a fiaink is játsszák: a Voice Of the Glory – VoG. Hálás vagyok Istennek, hogy életre kelt ez a dal, mert mindig emlékeztet: tagja vagyok az evangélikus családnak. Talán jövőre Gyulán együtt újra elénekelhetjük: „A szélrózsza minden irányából / Hozzád érkezünk. / Áldj meg minket, / Erős várunk, Istenünk!” Úgy legyen!

Pongrácz Máté

Pongrácz Máté: A büki Szélrózsza utolsó napjára virradtunk. A találkozó csúcspontja következett. Közös istentisztelet a fiatalok, a környező gyülekezetek, valamint a büki testvérek részvételével. Egyfajta számadás is ez a reggel. Visszagondolva a találkozóra, bátran tudtam hálát adni. Amit meg lehetett tenni, a szervezőcsapat megtette, végtelen büszkeség volt bennem. Amit Isten hozzáadhatott a találkozó sikeréhez, hiszem, megkaptuk. Sosem voltam olyan hálás, mint aznap reggel. Már csak egy méltó zárásra van szükség. A prédikáció gépelt vázlata feküdt előttem az apartman asztalán, teleírva a találkozó alatt – főként éjszaka – megfogalmazott új gondolatokkal, érzésekkel, élményekkel. Indulnom kellett. Már nem lehet újraírni... Luther-kabáttal a kézben, tele izgalommal ballagtam, mégis boldog voltam, hisz két olyan lelkeséssel szolgálhattam, akiket nagyon szeretek és nagyra tartok! Aztán egy szempillantás alatt előttünk állt egy hajó, és csak eveztünk, eveztünk a mélyre...

Hriazik Erzsébet: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.” Ebben a Tamási Áron-idézetben [Ábel Amerikában – a szerk.] nagyon röviden, de nagyon tömören, töményen van benne a lényeg. Erős vár a mi Istenünk! Nekem ez nem csak egy evangélikus köszönés – ez identitás, hovatartozás. Így a Szélrózsza egy Krisztusban létrejött közösség, ahol az otthonom van. A Szélrózsza, ahová azért megyek, hogy hazaérkezzen. Közösségcentrikus embernek mondom magam. Az élet egy hatalmas puzzle, mindenki ennek egy kis darabja. Azokba a képekbe illek bele, ahol Krisztus-hit van és testvéri szeretet. Hosszú lenne leírni. „Kérd, és megadatik.” Otthonra vágytam. Evangélikusként hazaértem. Hiszem, hogy a Szélrózsza közössége nem szól másról, mint a legfontosabb Szeretetről. A Szeretet meg Krisztus maga. Hozzá tartozunk és általa egymáshoz. A Szélrózsza az a hely, az a közösség Krisztusban, ahol otthon lehetünk mindnyájan.

Koczor Tamás: A reggeli istentiszteletre vártunk. Körben álltak és ültek már elég sokan. Abban az időben nekem az volt a legnagyobb hiányérzetem, hogy a Szélrózsán nincsenek nagy közös éneklések. Gyenesi élményeimet sirattam. Aztán Szabolccsal felmentünk, hogy a várakozás idejét kitöltsük, de nem nagy reményt fűztünk hozzá, hogy magunknak szánt örömezésnél több lesz belőle. Azelőtt az Izsóp együttesben alaposan összeszoktunk, de akkor már egy ideje nem játszottunk együtt, mégis valahányszor leültünk – és ez még évekkel később is így volt, talán még ma is így van –, szinte kitaláltuk egymás gondolatát, a két gitár, két hang teljesen összhangban szólt. Akkor ő már jobb volt, mint én. Régi dalokat játszottunk. Aztán kezdtek énekelni velünk. A távoli fák alól, halkán, aztán egyre erősebben hallatszott a hang. Életem szép pillanata volt. Ha a Szélrózsá előkerül, ha emlékeket kell idézni belőle, ez mindig ott van a többi között.

Koczor Tamás

Balicza Klára: Sorakoznak a Szélrózsá-pólók a szekrényemben: van zöld, ciklámen, bézs, fehér... Fel persze nem nagyon veszem őket, de jó, hogy ott vannak, mert a sok szín emlékeztet a Balaton kékjére, a Mátra zöldjére, a katonai sátrak keki színére, a soltvadkerti homok sárgájára, az esős napok szürkéjére... És emlékeztet arra is, hogy mi, Szélrózsá-résztvevők legalább ugyanennyire sokszínűek vagyunk, sőt egyre sokszínűbbek korbán, gyülekezeti és felekezeti kötődéseinkben, adottságainkban és korlátainkban, sőt az utóbbi években már anyanyelvünkben is. Így a piros-fehér-zöldbe vegyül némi fekete-piros-sárga, kék-fehér és némi csillagos-sávós piros-fehér-kék is. Ez a színekavalkád az egyik kedvencem a Szélrózsán.

Blahalouisiana: A szélrózsás koncert mindenkiben nagyon pozitív emlékként maradt meg. A szokásosnál is nagyobb vendégszeretet, nyitottság és kedvesség vett körül minket. Jó volt látni, hogy ilyen felszabadultan buliztak a zenékre, sokan közületek úgy is, hogy előtte nem feltétlenül ismerték a zenekart. Nagyon várjuk, hogy visszatérhessünk hozzátok, reméljük, össze is fog jönni!

■ Összeállította: NAGY SZABOLCS

Balicza Klára

Hriazik Erzsébet

Blahalouisiana

FOTÓK: SZÉLRÓZSÁ

Hogyan enyhíthetők a poszt-Covid-szindróma tünetei?

Dorn Krisztina pszichoterapeuta a járvány okozta mentális betegségekről

Bár a járvány harmadik hulláma mostanra talán elmúlt, a lelki hatásait még sokáig érezhetjük. Dorn Krisztina pszicho-, pár- és családterapeutát arról kérdeztük, miként élték meg a különböző korosztályok a mögöttünk hagyott időszakban a bizonytalanságot és félelmet, és mit tehetünk annak érdekében, hogy enyhítsük a járvány okozta mentális problémák hosszú távú hatásait.

– Több helyen lehetett arról olvasni, hogy a közeljövőben „mentálisbetegség-cunami” várható, hiszen az elmúlt időszak sokak számára nagyon megterhelő volt lelkileg. Hogy áll most a lelki egészségünk, mit tapasztal a praxisában?

– Kisebb-nagyobb gyerekekkel, családokkal is dolgozom, ezért látok egy bizonyos keresztmetszetet az emberek életéből. Vannak átfedések, amelyeket mindenki tapasztal, ilyen például a lassú felengedés: ki-ki a vérmérséklete szerint kezd visszatérni a régi kerékvágásba. Emlekszünk arra, amikor először megnyitották a teraszokat, micsoda népünnepélyt tartottak sok városban. Ez a felszabadulás valószínűleg mindenkiben közös, hiszen annyira feszültek voltunk, annyira fojtott volt a hangulat a karantén alatt, hogy természetesen most mindenki van egyfajta megkönnyebbülésérzés. Különbség viszont, hogy míg vannak, akik gyorsan szeretnék visszakapni a régi életüket – bár ez sok szempontból sajnos nem lehetséges –, addig mások még mindig nagyon félnek. Ez a történelemnek egy nagyon nehéz időszaka volt, az idősek azt mondják – és ezzel nagyon egyetértek –, hogy olyan, mintha elloptak volna egy jelentős szakaszt a kevéske földi idejükből. Talán a fiatalok nem így látják, mert úgy érzik, végtelen idejük van...

– A fiataloknak is a legszebb éveiből tűnt el egy hosszú időszak, éppen amikor

a legtöbb élményt szerezhetnék volna kortársaik körében.

– Igen, gondoljunk csak bele, hogy egy kilencedikes szeptemberben találkozott az új osztálytársaival, majd másfél hónap után újra otthonról kellett tanulnia... Ugyanakkor ez a korosztály már úgy szocializálódott, hogy a legfontosabb kapcsolatát is sokszor online éli. Online barátkoznak, online szerelmesek, de ez már a járvány előtt is így volt. Az, hogy így kell kapcsolatot tartaniuk, számukra elképzelhetőbb, könnyebben megszokható volt, mint az idősek számára.

– **Ha jól értem, a fiatalok könnyebben alkalmazkodtak a járvány okozta változásokhoz. Kiket érintenek akkor leginkább a járványból adódó mentális problémák?**

– Minden korosztályt sajátosan. A fiatalok kevésbé betegedtek meg, vagy körükben talán kevésbé volt súlyos a vírus lefolyása, nem kellett magukat annyira féltetniük, ilyen szempontból könnyebb volt nekik. Ugyanakkor a kamaszoknak a legfőbb referencia a kortárs csoport véleménye, ennek hiányában sokan küzdöttek identitásbizonytalansággal, szorongással. Az introvertált gyerekek, akik korábban is szívesebben voltak magukban vagy kevés ember társaságában, jobban bírták a karantént. Sőt ez még alibiként is szolgálhatott számukra, mert nem kellett annyit megnyilvánulni a közös térben, nem volt ciki a többiek előtt megszólalni. A társa-

FOTÓ: DORN KRISZTINA ARCHÍVUMÁBÓL

ságkedvelőknek sokkal nehezebb volt. Sokan erős magány-, üresség- és tétlenségérzésről számoltak be, nem volt céljuk, összezavarodtak a nappalok és éjszakák. Ez pedig további nehézséget okozott később, amikor év vége előtt egy hónappal vissza kellett térni az iskolába, és újra fel kellett kelni, meg kellett írni a házit, figyelni kellett... Többen beszámoltak arról is, hogy féltek az osztálytársakkal való újbóli találkozástól: mit fognak szólni a többiek, ha azt látják, hogy meghíztam, lefogytam, pattanásos lettem?

– **A kamaszok legalább meg tudják fogalmazni az érzéseiket, és jó esetben fordulhatnak valakihez, akiben megbíznak. Mi a helyzet a kisebb gyerekekkel, akik még nem tudják szavakba önteni, ha megviselte őket ez a nehéz időszak?**

– Egy kisgyerek akkor érzi magát jól és biztonságban, ha az őt körülvevő felnőttek, a szülei azt közvetítik felé, hogy biztonságban van. Ettől még a szülei borzasztónak is megélhetik a helyzetet, de ha a gyerek felé azt képviselik, hogy minden rendben, akkor a kisgyerek talál magának kapaszkodót. A családok életségvezése nagyon nehéz volt, például akinek nincs kertje, és nem tudott kimenni a lakásból, nehezen tudta megoldani a gyerekek moz-

gás iránti és társas igényét, miközben a szülőknek is dolgozniuk kellett. Sokan még a lakáson belül sem tudtak elvonulni. Ezek a helyzetek rendkívül erős feszültségeket szültek, ezért sajnos nem meglepő, hogy a családi krízisek, akár a bántalmazások száma és intenzitása is nagyon felerősödött.

- Az ön férje, Kacs Kovács Tamás vezeti a pogányi Baldauf Gusztáv Evangélikus Szeretetotthont. Mit tapasztalt ő testközelben az idősök lelkiállapotával kapcsolatban?

- Az ő elmondásából, a beszélgetéseinkből tudom, hogy az időseket sokkal inkább megviselte a bezártság, mint maga a vírustól való félelem, az, hogy nem találkozhattak a családtagjaikkal, akik tartották volna bennük a lelket. A statisztikai kimutatásokból látható, hogy jóval többen mentek el ebben az időszakban, mint a korábbi években, de ennek nem feltétlenül a betegség az oka: hozzájárult a kapcsolati deprimáltság, a kilátástalanságérzés, a reményvesztettség – még megfelelő intézményi gondoskodás mellett is. A másik pedig, hogy a Covid-helyzet miatt nehezebb volt adekvát ellátást kapni más betegségekre.

- Egy amerikai kutatás szerint a koronavíruson átesettek közül minden ötödik mentális problémákkal küzd, depressziótól, pánikrohamoktól szenved. Mi az oka ennek a nagy aránynak?

- A vírus lecsengése után valóban nagyon sokan észleltek olyan neurológiai, kognitív, illetve mentális tüneteket, amelyeket így még sosem tapasztaltak. Ezeket a kutatók el is nevezték poszt-Covid-szindrómának. Ebben a tünetegyüttesben lehetnek fizikai tünetek – szívdobogás, légszomj, fáradékonyság, mellkasi szorítás –, a mentális szimptomák közül pedig az átmeneti memóriazavar, a kognitív lassulás, a „ködös agy” jellemző. Ezek a tünetek nem a fertőzés fázisában jelennek meg, hanem utána, és semmilyen tapasztalat nincs róla, hogy meddig maradnak fenn. A depresszív érzések és a szorongás is egy-egy ilyen tünet, amely olyan embereknél is megjelenhet, akik korábban nem voltak hajlamosak szorongásra, soha nem volt reaktív depressziójuk. Sokan egyébként teljesen rendben levőnek találták az életüket, mégis megjelentek náluk ezek a problémák. Ez azért is okoz gondot, mert a depresszió megnöveli az öngyilkosság kockázatát. El lehet képzelni, hogy van egy teljesen jól funkcionáló ember, aki azt tapasztalja, hogy egyik napról a másikra

elveszti az élete feletti kontroll bizonyos aspektusait, azaz kiszámíthatatlanná válik számára az élete, és nem tudja, visszatér-e még valaha a normális életműködésé. Ehhez hozzájárulhat az is, ha az egyéneknek, családoknak tényleges veszteségeket kell feldolgozniuk, gyászt hordoznak, vagy az egzisztenciális helyzetük rendült meg.

- Van-e valamilyen módszer arra, hogy miként lehet visszaszerezni az életünk irányítása feletti kontroll érzését?

- Mi, terapeuták fel vagyunk készülve arra, hogy megnövekszik az igény a munkánkra, de emellett a hétköznapi életben is meg lehet próbálni felmérni, hogy mi változott, mi az, amit vissza lehet állítani a régi életünkéből, és mi az, ami biztosan elmúlt, mit kell elgyászolnunk és elengednünk, mit kell újraszervezni, milyen pozitívumok származhatnak az új helyzetünkéből. Például természetessé vált, hogy mi most itt Zoomon beszélgetünk, vagy az, hogy a távol levő családtagokkal

ségeinkhez és spirituális életünkbe. Ebben a reményvesztett időszakban ugyanis nagyon sok ember kétségekkel is szembenézett: hol van Isten ebben a borzalomban, amikor két hét alatt egészséges, életerős fiatalok halnak meg?

- Mit tudnak tenni az egyházak, a lelkészek, hogy valódi segítséget nyújtsanak most az embereknek?

- A poszttraumás növekedés jól ismert pszichológiai tény, amely azt jelenti, hogy ha egy nehéz helyzetet leküzdötünk, akkor utána bölcsőbbek leszünk, több energiánk lesz, ez pedig remélhetőleg most is működni fog majd, és jobban fogjuk tudni értékelni a közösség erejét. Már a templomnyitás is mennyire euforikus volt! A lelkészek feladata talán most az lesz, hogy visszavezessék az embereket azokba a közösségekbe, ahol meg lehet tapasztalni a gondviselést, a reményt. Fontos, hogy senkit ne hagyjunk egyedül, hanem akiért csak lehet, nyúlunk utána,

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ – FOTÓ: POLINA TANKILEVITCH / PEXELS.COM

így tartjuk a kapcsolatot. Ezek a csatornák eddig is léteztek, csak nem használtuk őket ilyen természetességgel. Vagy például az ügyintézés is egyszerűsödött. Át lehet tekinteni, mitől lett gördülékenyebb a megváltozott életem. Az életünk feletti kontroll visszaszerzésének egyik nagyon fontos állomása, ha terveket tudunk szőni, és apránként megvalósítjuk a hozzájuk vezető lépéseket. Mindemellert pedig azt tudom mondani, hogy a kapcsolat a legfontosabb. Át kell gondolni, hogyan lehet újra találkozni, kapcsolatokat teremteni családtagok, barátok, gyülekezeti tagok között, hogyan lehet visszatérni közös-

és hívjuk be a közösségbe. Mert ha az emberek párbeszédet folytatnak egymással, akkor azt is megtapasztalják, hogyan lehet megosztani a terheket, segítséget kérni és kapni. Egyébként is ez az egyház feladata, csak most még erőteljesebben kell a közösséget építeni egymással és Istennel. Az az érzésem, hogy mindenkinek a saját életében, a saját feladatában kell újra megerősödni abban, hogy itt vagyunk, és megyünk tovább.

■ KOVÁCS BARBARA

Az írás eredetije a Kötőszó evangélikus közéleti blogon jelent meg június 21-én.

Illyés Gyula szőlőházának helyét ma kopjafa jelzi

Sárszentlőrinc öröksége és jelene

Petőfi, Illyés és Lázár Ervin nyomában a tolnai dombok között

Több mint háromszáz évet átívelő utazásra invitáljuk olvasóinkat Tolna megyébe, azon belül is a Mezőföld csodálatos természeti és kulturális értékekben gazdag lankás vidékére, amelyet Illyés Gyula „paradicsomi tájként” jellemzett. Sárszentlőrincen jártunk, ahol Karl Jánosné Csepregi Erzsébet evangélikus lelkész kalauzolt végig bennünket a falu múltján és jelenén, egyházi és irodalmi érdekességein.

A település a török hódoltság után, az 1700-as évek első felében alakult újjá, és a 20. század közepéig szinte teljes egészében magyar ajkú evangélikusok által lakott község volt. A ma is rendezett, a régmúltból megőrzött értékeit ápoló falunak a központjában áll az evangélikus templom. Itt kezdtük sétánkat.

„A korszak neves lelkésze, Szenicei Bárány György vezetésével nyolc nyugat-dunántúli magyar család jött Györ-

könyön keresztül ide 1722-ben, akiket részben üldöztek a hitük miatt” – tudjuk meg a gyülekezet alapítása körüli időről Karl Jánosné Csepregi Erzsébettől. Az első lakók már érkezésük évében sárból építettek templomot Isten dicséretére, majd – a település rohamos növekedése miatt – hamar ki kellett venniük az egyik falát, hogy bővíthessék az építményt. A gyülekezet azonban ezt is hamar kinőtte, így 1775-ben, még a türelmi rendelet

előtt, számos küldöttségi tárgyalásnak és anyagi ráfordításnak is köszönhetően – Mária Terézia engedélyével – egy év alatt építették fel az utcafrontra néző, ma is álló tornyos templomukat. A sártemplom emléke ma is él: az impozáns új épület padsorai között most is beülhetünk olyan padokba, amelyeket első templomukból hoztak át.

ÜZENETET HORDOZÓ PADSOROK

„Lelki élményt jelentett, hogy valami, ami el volt rejtve, előkerül” – mutat a templom festett karzatára a lelkész. Bár az emlékezet megőrizte, hogy a templomnak festett karzata volt, de az 1990-es években zajlott renoválásig erre nem volt

bizonyíték. Ekkor találtak rá a 18. századból fennmaradt, tizenöt tagból álló függő apostolsorra. „A festmények egy részén a mártír apostolokat kivégzőeszközökkel ábrázolva látjuk, valamint a négy evangélistát a jelképeikkel.”

Mivel a lőrinciek templomba járó, vallásos emberek voltak, még a karzat padjai is megteltek hívekkel, sőt akinek nem jutott ülőhely, az állt – magyarázza kalauzolónk, majd hozzáteszi: „Az oltár mögött ültették le az 1806-ban alapított algimnázium nem helyi diákjait, akiknek vasárnaponként kétszer is istentiszteletre kellett menniük. Ezek a padok tele vannak monogramokkal, templomrajzokkal, faragásokkal. A szószékre felvezető lépcső alatti sarokban lévő padon van egy P. S. monogram is. Ez nagy valószínűséggel Petrovics Sándor, vagyis Petőfi Sándor keze nyoma.” Ennek igazolása Petőfi barátjának, Sass Istvánnak a feljegyzése is, amely arról tanúskodik, hogy a leendő költő a sárszentlőrinci templom szélső padjában ült, használta a bicscáját, és otthagya a keze nyomát.

Az elemi iskola mellett a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium, Kollégium, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola elődje, az algimnázium is közel hetven évig a településen működött. Petőfi Sándoron kívül itt tanultak Balassa János lelkésznek a fiai, köztük János, aki sebészorvosként, egyetemi tanárként a korszerű magyar sebészeti oktatás és gyakorlat megteremtője volt, valamint Zsivora György neves jogász is, aki nemcsak nagy vagyronra tett szert, hanem patrónus is volt. Zsivora György árvaházakat is segített, a budapesti Deák

téri gyülekezetünknek is jelentős pénzüsszegeket adott, és a sárszentlőrinci elemi iskolát is támogatta.

Polgárosodó, mégis paraszti társadalom élt itt. Bár az iskolát 1870-ben áthelyezték Bonyhádra, mégis „természetes volt, hogy azok a családok, akik megtehették, oda küldték továbbtanulni gyermekeiket”. A bonyhádi iskola ma is büszke a múltjára: „Augusztus végén az elsőéves gimnazisták buszokkal érkeznek Sárszentlőrincre, hogy megnézzék a templomot, a Petőfi-házat, valamint a volt algimnázium épületénél koszorút helyezzenek el” – meséli a lelkész.

PÜSPÖKI SZÉKHELY

Kevesen tudják, hogy a falu püspöki székhely is volt. Mindez a templomépítő lelkész, majd esperes, Nagy István nevéhez fűződik. 1786-ban a zsinat megsza-

vazta, hogy Nagy István püspök legyen, de ő csak úgy vállalta volna a tisztséget, ha nem kell elmennie Sárszentlőrincről. Ezt a zsinat nem fogadta el, így Hrabovszky Sámuel lett tíz évig a Dunántúli Evangélikus Egyházkerület szuperintendense. 1796-ban, Hrabovszky elhunytát követően a zsinat újra megszavazta Nagy Istvánt, kijelentve, hogy olyan áron is őt szeretnék püspöküknek, ha Nagy Sárszentlőrincről kívánja irányítani az egyházkerület életét. Ez így is volt 1812-ben bekövetkezett haláláig.

A harmincnégy méter magas templomtoronyra pillantva újabb érdekességeket tudunk meg. Az 1790 körül épült torony 1875–1880 között nyerte el jelenlegi formáját. Mivel ez a Monarchia idejére esett, így csúcán kezdetben kétfejű sas ábrázoló osztrák címet helyeztek el. Sárszentlőrinc magyar érzelmű lakosai a honfoglalás ezredik évfordulóján, 1896-ban ezt Kossuth-címerre cserélték. Fél évszázaddal később, egy másik korszakban, 1952-ben a szomszéd falu rendőre levette a „túlságosan hazafias címet”. A helyére kerülő kereszt sorsa is szimbolikus: a hatvanas évek politikájának megfelelően az államhatalmat képviselő rendőr, arra hivatkozva, hogy „életveszélyes”, nem akarta engedélyezni a felhelyezését. Fábíán Imre lelkész válasza erre az volt, hogy ha nem volt életveszélyes levenni a toronydísz, akkor a keresztet sem lesz veszélyes feltenni a helyére.

A Kossuth-címer története azonban itt nem ér véget: Fábíán Imre elküldte az országos egyháznak megőrzésre, nehogy a karhatalom valamilyen ürüggyel megsemmisítse. ▶

Az evangélikus templomban az algimnazisták által használt padok egyikén látható P. S. monogram vélhetően az ifjú Petőfi Sándor keze nyoma

Ott viszont évtizedekre nyoma veszett. „2000-ben hívott fel id. Fabiny Tibor egyháztörténész-professzor, hogy megtalálták a toronydíszünket. A címert restaurálás után kaptuk vissza. A presbitérium döntése alapján a templomban állítottuk ki egy magyar zászlóval” – idézi fel Karl Jánosné Csepregi Erzsébet.

Sárszentlőrincen tanult Lázár Ervin ír, meseíró, aki *Az óriás* című novellájában őrizi meg a címeres torony emlékét: „Ha jó helyen járok, ott kell látnom a hátam mögött Sárszentlőrincet, a koronás címeres toronnyal, az esperes úr fenyőfájával. Ott állt Sárszentlőrinc szelíden, majdhogynem mosolyogva. Toronnyal, fenyőfával.”

EMLÉKEK ÉS IDŐKAPSZULA

A Lázár Ervin által említett, Sántha Károly lelkész ültette fenyőfa helyén ma már fiatalabb fák állnak. A templom-

kert másik oldalán lévő hatalmas tölgyfa ottjártunkkor is tündökölt. Ezt az itteni ifjúsági egyesület valószínűleg a reformáció kezdetének négy századik évfordulójára ültette 1917-ben.

Az ötszázadik évfordulóra idő kapszulát készített a gyülekezet. „Többek között az egyházmegyei reformációi ünnepség dokumentálását, könyveinkből egy válogatást, az *Evangélikus Élet* lapszámaint, sőt a falu minden házáról készített fényképeket is elhelyeztünk benne az utókornak” – sorolja a lelkész.

Petőfi Sándor 1845 nyarán is megfordult a környéken, hogy barátjánál, Sass István orvosnál vendégeskedjen annak borjádi birtokán. Itt-tartózkodásának idejéhez köthető több verse is, így például *A négyökrös szekér*, *A magyar nemes* vagy *A költő s a szőlővessző*.

A környék híres szülőtte Illyés Gyula költő, író, drámaíró is. Ő a ma Pálfához

tartozó Felsőrácegrespusztán egy cselédházban született, elemi iskolába Rácegrespusztára járt. Szülőházát azóta lebontották, így a környékről is tanúskodó *Puszták népe* szerzőjének születési helyét mára csak egy kopjafa jelzi.

Lázár Ervin Alsórácegrespusztán nevelkedett, s bár házuk már nem látható, mesevilágának „égig érő fája”, a nagy szerferfa ma is hirdeti a neves író emlékét. Petőfi Sándornak és Lázár Ervinnek múzeuma, Illyés Gyulának emléktáblája van Sárszentlőrincen.

AZ ÁTALAKULÓ SÁRSZENTLŐRINC

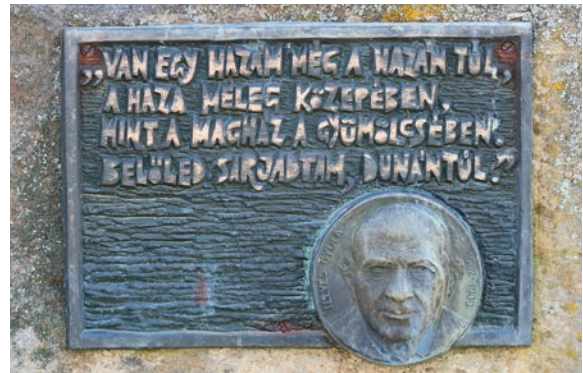
A település rohamos változáson ment keresztül az 1950-es években: „A falu lakosait kulákkokká nyilvánították, elvették a földjeiket. A fiatalok így nagy számban mentek el innen. Ezzel kezdődött meg a falu előregedése, fogyása, és ehhez »társult« a lakosságcsere. A kiürülő házakba állami határozat értelmében cigányokat költöztettek az 1960-as években. Igaz, hogy a cigányok beilleszkedtek, sokat tanultunk egymástól, de a közösség elvesztette kulturális homogenitását. Mára már kisebbség lett a magyar evangélikusság – avat be a részletekbe Karl Jánosné Csepregi Erzsébet. – Sokat kaptunk a gyülekezet szép múltjából és szerény jelenéből is. Nem lehet emberi magyarázatot találni arra, hogyan tartjuk fenn a gyülekezetet, de él, sőt folyamatosan gyarapodik.” Erről a szellemiségről tanúskodik, hogy a templom megújult, új parókia és gyülekezeti terem épült, és a leányegyházak – Uzd, Pálfa, Tolnanémedi – templomai is folyamatosan szépülnek. A gyülekezet Zsivora György Népfőiskolai Alapítványa több szolgáltató épületet működtet.

Sárszentlőrinc cigány lakóival először Csepregi Béla lelkész vette fel a kapcsolatot. „Először temetéseket, majd kereszteléseket, esküvőket kértek edesapámtól. A gyerekek kezdtek hittanra járni. Az 1980-as években megkértük Iványi Gábort, hogy tartson nekünk előadást a cigányság eredetéről. Később egy cigány asszony mondta, hogy szívesen jönne cigány bibliára. Kocsis István tartott először ilyen alkalmakat. Az volt a vágyunk, hogy jobban bevonjuk őket a gyülekezet életébe” – emlékszik vissza kísérlőnk.

2004-ben Bakay Péter lelkész Sárszentlőrincre költözött, hogy ellássa a cigánymisszó szolgálatát. „Cigány bib-

Lázár Ervin íróasztala és írógépe a róla elnevezett emlékházban

Illyés Gyula-emléktábla a felsőrácegrespusztai iskolamúzeum falán

liaórákat indított, látogatott, hívta cigány testvéreinket. Később egyházunk országos cigánymissziói referense is lett." Bakay Péter a cigány testvérekkel országos konferenciákra járt, kereste a lehetőségeket a mélyebb kapcsolatra. Ő vezette be a cigány ételek főzőnapját: „Ez a testvériség megélésének is a napja. Ilyenkor cigányok, magyarok, svábok együtt ülünk az asztalnál” – mondja a lelkész. A sárszentlőrinci cigánymisszió szolgálatát Cseh Sándor missziói munkatárs vette át.

LELKÉSZI SZOLGÁLAT GENERÁCIÓKON ÁT

Különleges, amikor egy család egymást követő tagjai közel hetven éven át látják el egy gyülekezet lelkészi szolgálatát. Csepregi Béla 1941-től 1953-ig a Bányai (majd a Déli) Egyházkerület missziói lelkészeként szolgált. Miután „állami rendelkezésre, egyházi kivitellel” ezt megszüntették, Sárszentlőrincre került. A költözést tovább nehezítette, hogy ő kényszerült átadni elődjének, Fábiani Im-

rének a levelet, amelyben nyugdíjazásáról értesítették.

A lelkész tovább mesél: „Szüleim hat gyermekkel érkeztek 1955-ben, én voltam az első a családban, aki Sárszentlőrincen született. Két öcsém született még itt: András [a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium iskolalelkésze – a szerk.] 1962-ben és Zoltán 1964-ben [lelkész, egyháztörténész, az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektora – a szerk.]”

A kezdeti nehézségek ellenére Csepregi Béla alázattal végezte szolgálatát, látogatta a híveket, meghatározta a közösség életét. Nyugdíjba vonulása után, 1985-től lánya, Karl Jánosné Csepregi Erzsébet követte őt a lelkészi szolgálatban. „Itt születtem, itt jártam általános iskolába, innen mentem a bonyhádi gimnáziumba, így minden ideköt. Ízig-veéig falusi ember vagyok. Belenőttem a természetességbe, a közeli kapcsolatokba. Akkor érzem igazán jól magam, ha jóbanrosszban az emberekkel vagyok – vallja a lelkész. – Édesapám sose tartotta magát többre más embereknél. Ahogy tudta, úgy osztogatta a szellemi és lelki kincseit. Két emberért is gyalogolt nagy hóban is, és megtartotta a házi istentiszteletet úgy, mintha kétszáz embernek prédikálna. Ezt az alázatra épülő szeretetet láttam ott-hon, és ezt vettem példaként.”

■ GALAMBOS ÁDÁM

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Karl Jánosné Csepregi Erzsébet 1985-től látja el a Sárszentlőrinci Evangélikus Egyházközség lelkészi szolgálatát

Jézussal a Balaton-felvidéken

Nem lehet igaz! Pedig beállítottam az ébresztőt a telefonomon, mégis elaludtam. Már nem érek oda az istentiszteletre. De hát miért nem csörgött? Vagy jelzett, csak ennyire mélyen aludtam? Pedig direkt jó ráhagyással „húztam fel a vekkert”, hogy kényelmesen, időben el tudjak indulni.

Akár történhetett volna így is, hiszen mindez nem egy valóságtól annyira elrugaszkodott, szürreális helyzet, amely csak álmlukban fordulhat elő, sokkal

amelyből megtudhattam, hogy a Velencei-tó, illetve a Balaton környékén nyaralók hova és mikor tudnak elmenni evangélikus istentiszteletre. Számomra a Balaton északi partja volt az érdekes, így választottam ki az 1950 óta Nagyvázsonyhoz tartozó Nemesleányfalut, hogy a település(rész) evangélikus templomában, számomra ismeretlen emberekkel, mégis testvéri közösségben szentelhessem meg az ünnepnapot. Éppen addig tartott az út, mint amikor otthon, az Ör-

környéken hol van gyülekezet, ott mely vasárnapokon, hány órától hirdetik Isten igéjét. Így viszont, amikor megláttam a cikket, tudtam, hogy vasárnap ott leszek. Valahol. És ez a valahol Nemesleányfalu lett, ahol az alkalom jelentőségét emelte, hogy konfirmációi istentiszteletet tartottak – öt fiatal tett bizonyosságot a hitéről, öt fiatal vett életében először úrvacsorát. Én pedig mint a vendég, mint a messziről jött és mégis testvér hálát adtam Istennek azért, hogy ott lehettem. S ahogyan Péter azt mondta Jézusnak, „Mester, jó nekünk itt lenni” (Mk 9,5), úgy éreztem azt, és mondtam ki magamban: jó nekem itt lenni.

Jó volt nekem ott lennem, hálás vagyok érte, hogy magammal hozhattam az igehirdetésből ezt a magyarázatot: „Az Édennek nincs értelme a Gecsemáné nélkül. Mert azért születünk ebbe a világba, hogy újjászülessünk. Nemcsak egyszer, hanem újra és újra életünk folyamán.” Németh Szabolcs lelkészen keresztül megszólítva éreztem magamat Isten által. Megszólítva és megerősítve abban, hogy minden lehetőséget megragadjak, hogy közelebb kerüljek Jézushoz; hogy ne csak akarjam, ne csak mondjam – talán mert hívő közegben ezt illik –, hanem ténylegesen és teljesen át is tudjam neki adni az életemet.

Azt már tudom, mert megtapasztaltam, hogy milyen elveszni ebben a világban. Milyen, amikor hinni akarok, de valójában nem hiszek. Milyen az, amikor azt érzem, nincs kinek elmondanom azt a félelemből kisarjadt magányosságot, amely a szeretteim között élve is szinte elemészt. De tudom azt is, mert megtapasztaltam, hogy ki volt az, akivel együtt akartam lenni minden nyomorult napomon; ki volt az, aki meghallgatta esetlen, nyers, de őszinte könyörgéseimet. Tudom, ki volt az, aki átölelt, majd kiemelt a félelemből, hogy megmutassa az utat, amely az újjászületéshez vezet: Jézus Krisztus volt az.

Mert: „Az Édennek nincs értelme a Gecsemáné nélkül. Mert azért születünk ebbe a világba, hogy újjászülessünk. Nemcsak egyszer, hanem újra és újra életünk folyamán.”

■ BALCZÓ MÁTYÁS

KEPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

inkább teljesen szokványos eset. Mint ahogyan az is, hogy az ember vasárnap ebéd után ledől kicsit. Én is így tettem, pont ebben a fél órában álmodtam azt, hogy lekéstem az istentiszteletet, mert elaludtam. Jó volt felébredni, a kíváncsiságtól – milyen lehet a templom, ki hirdeti az igét, nő vagy férfi lelkész? – pedig izgalmasnak éreztem egy olyan alkalomra készülni, amelyről nemhogy egy nappal korábban nem tudtam, de, szégyen vagy sem, magáról a településről sem hallottam még: Nemesleányfalu.

Szombaton dobta fel a Facebook az *Evangélikus.hu*-nak azt a szolgáltató jelleggel készült, nagyon hasznos cikkét,

ségből megyek istentiszteletre Szentgotthárdra. Szeretem ezt a huszonöt percet. A lelki rákészülés ideje ez. És ezúttal is szerettem ezt a huszonöt percet, amely azzal az élménnyel egészült ki, hogy közben magamba szívhattam az elragadó Balaton-felvidék hangulatát.

Magamban is tarthatnám, hiszen vélhetően senki nem kérdezné meg. De ha azt képzelem, hogy mégis, akkor azt válaszolnám: ha nem találkozom a nyaralóknak készített összeállítással, talán nem megyek templomba. Ezen a vasárnapon talán engedtem volna a szabadidős, nyaralásos elkényelmesedésnek, és nem kezdtem volna el keresgélni, hogy a

Kánikulai gondolatmorzsák

A szeretet íze. A legsikeresebb terület az életemben a konyha. Amikor főzök, nem kell agyban magas fokozaton pörögnöm. Akár prédikációt is hallgathatok közben, vagy éppen szabadon engedhetem a gondolataimat. A kezem jár, és teszi a dolgát. Jó, egy picit azért figyelek, de nem vagyok elérhetetlen a gyerekeim számára, mégis – úgymond – dolgozom.

Ami készül, biztos siker, mindig elfogy. A romeltakarítást rászóthatom a család többi tagjára – mondván, én főztem, tiétek a mosogatás. Persze ez nem mindig jön be, de azért többnyire.

Különösen jó befőzni. Ott a gyümölcs, ott az üveg, ott a rutin. Egy kis ötletet néha keverek még bele, mint gyümölcslebe a mosolyt, de alapvetően megy minden,

mint a karikacsapás. A végeredményre öröm ránézni is. A polcon sorakoznak a szelíd piros eperlekvárok és -szörpök, a mély rubinszín málnadzsem és a cseresznye- meg a meggybefőttek.

Kár, hogy ebből alig van valami, amit megkóstolhatok. Crohn-beteg vagyok. Ez életem egyik titkolt területe. Sosem szerettem gyengének látszani, valóban gyengének lenni meg pláne nem. Inkább én adjak, mint hogy másokra szoruljak. Inkább én segítek, mint hogy segíteni kelljen rajtam. Betegnek lenni nem jó. Ezt a betegséget pedig „egy életen át kell játszani”. Új meg új kihívásokat jelent. Hol itt, hol ott romlik el valami. Nem szeretek erről beszélni. Azt akarom, hogy ne tudja senki rólam. Évek óta próbálok elrejtteni mások elől.

Néha mégis kiderül. Ilyenkor meglepődve tapasztalom, hogy nem lekiicsinylés, hanem találékony szeretet a válasz. Hámozott eper és héj nélküli cseresznye. Olyasmi, amit magamnak nem készítettem volna el soha, annyi macera és pepecselés. De egy barátnő nekilát. Nézem a kis dobozt az immár számomra is fogyasztható tartalmával, és rájövök, hogy a szeretetnek is van íze. Ez az!

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: JARMOLUK / PIXABAY.COM

A szeretet fordítóprogramja. Ha látogatni megyek, mindig van olyan, aki azszal köszönt, hogy leszid, milyen régen voltam nála. Különös dolog ez. Nem tudom, ki hogy van vele, de nálam nem hatásos. Egy csöppet sem érzem jól tőle magam, és ahhoz sem kapok ettől kedvet, hogy gyakrabban látogassam meg az illetőt. Inkább kényelmetlenül feszengek, elgondolkodom azon, hogy igaza van-e, esetleg szégyellem magam, hogy tényleg viszonylag ritkán jutok el hozzá. Az a baj ezzel, hogy máris kevésbé figyelek rá. Stratégiákat dolgozok ki magamban, vagy ösztönösen védekező állásba helyezkedem. Vagyis ez a lehető leroszabb fogadtatás, az biztos.

Sokat töprengtem, ki miért mondja ezt. Aztán eszembe jutnak azok, akik megörülnek, amikor meglátnak. Lelkesen ültetnek le, és szívesen fogadják, hogy velük időzöm. Pedig bizony hozzájuk sem jutok el gyakrabban. Egyszerűen ennyi erőm,

energiám van. Családom és munkám mellett csak ennyit tudok úgy látogatni, hogy az ne kényszeres feladat, hanem örömteli lehetőség legyen. Nagyobb gyülekezetekben ez valószínűleg még ritkábban adatik meg egy-egy gyülekezeti tagnak.

Talán csak a nyelvezettel van a baj, ahogy társalgunk. Be kell indítanom a szeretet fordítóprogramját, hogy megértsem, mit akar mondani a másik. A „régén jártál erre” esetleg azt is jelentheti: „Hiányoztál már nekem, mert jól érzem magam, amikor találkozunk.” A „ne menj még el, alig beszélgettünk” pedig annyit tesz: „Nagy ajándék nekem, amikor itt vagy, és figyelsz rám.” Talán ezzel a fordítóprogrammal jobban megérthetem a másik valódi szándékát, üzenetét.

Muszáj lesz gyakorolnom, hogy tükés szára ne takarja el előlem a rózsát. Az elégedetlenség mögött felfedezzem a szükségét és az örömet.

■ FÜLLER TÍMEA

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Drágakövek

Kislány koromban a testvéremmel szívesen nézegettük a szüleink egyik hatalmas könyvét, amelynek meglepő módon az volt a címe, hogy *Kislexikon*. Rengeteg témában villantott fel ez a kötet alapismerteket. Találtunk benne néhány igazán izgalmas színes oldalt is, rajtuk gombák, lepkék, járművek, égitestek, és ami a leginkább elbűvölt bennünket: drágakövek.

Nemigen mozogtunk olyan helyeken, ahol élőben ilyesmit láthattunk volna. A tévé is fekete-fehér volt még akkoriban. Az a színes oldal valóban rabul ejtette a fantáziánkat. Az élénkzöld smaragd, a mélykék zafír, a vérpiros rubin, a lila ametiszt, a borostyán és a topáz titokzatos barna csillogása elkápráztatott bennünket. A képek meggyőzték minket arról, hogy ha felnövünk, valódi mivoltukban kell látnunk ezeket a köveket.

A szüleink megsejtették az elragadtottságunkat, és igyekeztek valami ezzel kapcsolatos élményhez juttatni bennünket. Hamarosan adódott is egy alkalom, amikor ásványokból rendeztek kiállítást a közeli városban. A kis család nagy izgalommal várta, hogy meglássa a csodát. Lelkesen készültünk, nagy várakozás volt bennünk, de az az igazság, hogy csalódtunk.

Az ásványok szépek voltak, érdekesek, de valahogy nem adták azt, amit vártunk. A gyémánt csillogott ugyan, de szebb volt nála a gipszkristály. Sőt ha jobban belegondoltunk, még jégből is láttunk fényesebben csillogót télen. A kövekbe zárt szépségek között a legjobban a pirit tetszett, amelyről azonban kiderült, hogy a bolondok aranyának nevezik, mert nagyjából értéktelen. A kiállítás végére olyan csalódtunk, hogy teljesen becsapásnak ítéltük a *Kislexikon* képeit. Lehet,

hogy sokba kerülnek ezek a drágakövek, de a valóságban nem valami nagy szám egyik sem – gondoltuk.

Éppen el akartuk mesélni a pajtásainknak, mi történt velünk, amikor izgalmas dolgot fedeztünk fel. Pont építkezés folyt nálunk, ahogyan akkoriban a legtöbb fiatal családnál. Ahogy új kupac sódert – vagy ahogyan hivatalosan hívják: folyami kavicsot – öntött le az udvarunkon a billenős autó, néhány nagyobb kavics összetört, és a belsejében épp olyan kristályos szerkezetet találtunk, mint amelyet a városban, az ásványkiállításon láttunk. Ejha! Hát csak ennyi egy ilyen drágakövet találni? Ott rejtőzik minden kavics belsejében valamelyik? Nos, ez már komolyabban lázba hozott bennünket. Összezsúfoltuk a barátainkat, és újra előkapartuk a sarokba dobott *Kislexikon*-t. Nézzétek csak: ebben

a kavicsban lehet, hogy gyémánt van, vagy esetleg gipszkristály...

Azon a nyáron sok kavicsot törtünk össze, ami nem volt épp veszélytelen vállalkozás. Nem is ajánlom, hogy kipróbáljátok, legfeljebb felnőtt kíséretével, aki már érzékeli, mi nem kockázatos még. Hála Istennek, nem történt velünk baleset, viszont elég komoly gyűjteményünk lett törött kavicsokból, amelyeknek szépen csillogott a közepe, vagy éppen különleges fényű csík futott végig a belsejében. Alig vártuk az őszi vásárt: akkor majd felajánljuk megvételre a kollekciókat az ásványos bácsinak.

Hogy a kövek nehezek, azt sejtettük, de hogy mennyire, azt elég keservesen tapasztaltuk meg, míg odacipeltük a gyűjteményünket. A kiállítás most sem volt más, mint tavasszal, de minket már nem is a látvány, hanem a nagy kincs ér-

dekelt, amelyet a kavicsainkért kapunk majd. Hú, mennyi mindent vehetünk belőle! Fagyit a hét minden napján! Esetleg moziba mehetünk anélkül, hogy a szüleinket nyuggatni kellene. Talán még új bringára is futja majd. Bár a bevétel természetesen a csapaté lesz, osztani kell, de így is jó kis pénzre számítottunk.

Az ásványos bácsi kedvesen mosolygott ránk, aztán megnézegette a törött kavicsokat, az ő szakértő szeme felismerte a kristályokat. Elárulom nektek, gyémánt meg topáz – amelyekre a leginkább számítottunk – nem szerepelt a leleteink között.

Rengetegféle ásvány van, és hogy melyik mennyire értékes, az bizony sok mindentől függ: a ritkaságától, a tartóságától, a keménységétől, a szépségétől. És ez még mindig nem minden. A drágaköveket csiszolni kell, hogy teljes szépségükben tündököljenek.

A gyémánt például a szén rokona, de csak nagyon magas hőmérsékleten és óriási nyomás hatására válik a Föld jelenleg ismert legkeményebb anyagává. (Később kiderült, hogy egy csipetnyi nekünk is volt otthon, apukám azzal vágta az üveget. De persze az egy ronda kis darab volt, mondhatni, a gyémántok szegénye.) Az is kiderült, hogy a drágakövek nemcsak azért drágák, mert sokba kerülnek, hanem azért is, mert kevés van belőlük. Elsődleges lelőhelyükön kristály formában bányásszák őket. Másodlagos lelőhelyük pedig az olyan völgyek, ahová egy folyó valamikor lesodorta őket. Itt már az egymással való súrlódás közben legömbölyített, kavicsszerű formában található, de a színük alapján a szakember felismeri bennük a csiszolásra váró értékes követ.

Az ásványos bácsiról az is kiderült, hogy ékszerészként dolgozik, és csak a hobbija a kövek kiállításra hordása. Mesélt nekünk a különböző csiszolási alapformákról, de bevallom, ebből először nem sokat értettünk. Aztán amikor a lelkesedés kezdett lankadni, meghívott bennünket a műhelyébe egy kis csodálkozásra.

Az, amit ott láthattunk, már igazi ámulatot keltett bennünk. A színes kristályok úgy szórták szét a fényt, ahogyan a me-

sékkben láttuk, és szemképráztaó csillogásuk tényleg gyönyörű volt. Az ékszerész bácsi most valóban meg tudta mutatni, az ékkövek melyik oldala a tábla, hol van a korona, mik a fazetták (síklapok), és melyik a rundiszt, vagyis a középső része. Amikor mutatott néhány jellegzetes formát, már kezdtük érteni, hogy miért csodálkoznak el azok, akik először látnak ilyesmit. Volt ott kör és ovális, Hercegnő fantázianevű és smaragdcsiszolású kő. Egyik szebb, mint a másik.

Természetesen azonnal elképzeltük, hogy ha hazamegyünk, mi is drágaköcsiszolásra adjuk a fejünket. Már láttam is a csapatunkat, ahogyan egy fadarabra csiszolópapírt teker, és hamarosan hasonlóan szép formák kerülnek ki majd a kezünk alól. Na jó, nem annyira nagyon hamarosan, de talán pár hónap múlva.

Az ékszerész bácsi valószínűleg látott már elálmódzó gyereket, mert rögtön mondta nekünk, hogy egy kis gondunk lesz, mert a legkeményebb ásványt, a gyémántot nem lehet annál puhábbal csiszolni. Azt is elárulta, hogy a rubin egyébként értékesebb, mint a gyémánt. Még akkor is, ha a filmekben mindig inkább ezt az utóbbit rabolják el a gonosztevők és keresik meg a hősök. Arról is mesélt, hogy az ásványok nagyon sokféle színűek lehetnek, és van olyan, amelyik gyönyörű meg értékes, de nálunk éppen nem nagyon ismert.

Mutatott nyers, még csiszolás előtt álló köveket is, amelyek nem sokkal job-

Indulj kincs kereső útra! Kutasd fel a kövek között az egyes számúval azonosakat, és olvasd össze az így kapott szavakat, aztán folytasd a keresést a második kötípussal, így megtaláld az elrejtett aranymondást

ban néztek ki, mint egy darab törött üveg. Sőt az is kiderült, hogy a csiszolt ékkövek valódiságát nem is olyan könnyű megállá-

pítani, mert bizony sokan hamisítják őket. A megvizsgálásukhoz a fénytörési tulajdonságaik ismerete szükséges. Sőt azt is megtudtuk, hogy a csiszolt gyémánt oldalai mindig százhusz fokos szöget zárnak be egymással. Hát ezen a ponton kezdtem el gyanakodni, hogy mégsem leszek gyémántcsiszoló.

A sok szépség azért nagy élmény volt. Leginkább arról győzött meg, hogy bár a drágakő alapja teremtett dolog, de rengeteg emberi munkára van még szükség, hogy valóban a legszebb formájában ragyogjon. És ez arra emlékeztet most, hogy Isten egyedinek alkotott meg engem is, értékesnek, mert csak egyetlenegy van belőlem. Téged is, minket is, mindannyiunkat egyetlennek, egyedinek alkotott. De a csiszolás hasznunkra van. Még ha sok türelem és kitartás kell is hozzá.

Ha teheted, nyáron nézz meg egy ásványkiállítást! Érdekes megfigyelni egy ékszerbolt kirakatában is, hogyan csillognak a csiszolt kövek a napfényben, igazán különleges látvány.

Olvasók és könyvek találkozása az udvaron

Protestáns hitkérdésekre adott válaszokról, Magyarország látványos animációs képes krónikájának háttéréről, valamint a keresztény identitásról, kereszténység és politika kapcsolatáról is szó esett a Luther Kiadó, a Kálvin Kiadó és a Magyar Bibliatársulat közös könyvvásárán. A rendezvény július 1-jén a Magyarországi Evangélikus Egyház budapesti, Üllői úti székházának udvarán zajlott.

FOTÓ: BALLA MÁRIA

A Luther Kiadó bemutatja a *Hitkérdések – protestáns szemmel* című könyvet. Balról Szabó B. András, Seben Glória, Novotny Dániel, Miklósné Székács Judit, Juhász Zoltán

A közös nyári könyvvásáron dr. Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke a köszöntőjében az evangélikus helyszín „szelleméről”, a reformáció és az olvasás szerepéről, szeretetéről beszélt, majd Márai Sándort idézte arról, hogyan is kellene olvasnunk.

A programon elsőként Wolfgang Huber *Hitkérdések – protestáns szemmel* című kötetét mutatták be, amelyről Seben Glória evangélikus lelkész, pszichológus, Miklósné Székács Judit, a Luther Kiadó vezető olvasószervezője, Novotny Dániel evangélikus lelkész, a Melancthon Evangélikus Szakkollégium mentora és

Juhász Zoltán, a szakkollégium diákelnöke beszélgetett. Az eszmecsere Szabó B. András evangélikus lelkész, a szakkollégium elnöke moderálta.

Miklósné Székács Judit a kiadvány fontosságát kiemelve úgy fogalmazott, hogy ez a kötet „pillanatfelvétel arról, amit ma az evangélikusok, protestánsok hisznek”, majd hozzátette, hogy olvasóköröknek vagy egyetemi szakkollégiumi közösségeknek alapul szolgálhat beszélgetésekhez. Novotny Dániel szerint ezt a könyvet most kell elolvasni, mert kifejezetten sok aktualitást tárgyal.

Ezután a Kálvin Kiadó gondozásában megjelent, *Az idő kereke – Magyarország képes krónikája* című kiadvány bemutatása következett. A kötetet Pompor Zoltán, a Református Tananyagfejlesztő Csoport szakmai vezetője, valamint Kojanitz László és Hajnal Ödön szerzők ismertették. A történelmi kalandozást a Ferreus Lupus Történelmi Vívócsapat és Sportegyesület páncélos bajnokainak látványos, magyarzatokban gazdag hagyományörző bajvívása zárta.

Az utolsó diskurzust – a *Credo* evangélikus folyóirat szervezésében – „Aki keresztény, az...” címmel tartották Pröhle Gergellyel, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelőjével és Nagy Gergellyel, a Kálvinista Apologetika alapítójával. A két moderátor, Isó M. Emese és Bojtos Anita a magyarországi vallásosság, Európa kereszténysége, valamint a keresztények szerepe a politikában témaköröket járták körül beszélgetőtársaikkal.

A program zárásaként Molnár Gyuri zenész és Nemcsók Nóra színésznő adott megzenésített versekből bensőséges hangulatú koncertet. ■ E. É.

Lelkeszi állás. Az Ecsenyi Evangélikus Egyházközség presbitériuma pályázatot ír ki a gyülekezet lelkészi állásának betöltésére. Szeretettel várja azoknak a lelkészeknek a jelentkezését, akik rendezett, falusi környezetben, felújított parókián, összetartó közösségekben szeretnék végezni szolgálatukat a somogyi domboktól és az itt élők szeretetétől körülvéve. A lelkész feladata az egyházközséghez tartozó gyülekezetek gondozása, amelyhez szolgálati gépjármű biztosított. A legfontosabb elvárás, hogy szeresse a rábízottakat. Minden további kötelezettség és az egyházközség által biztosított javadalmazás megtekinthető a díjlevélben, amely minden pályázó számára elérhető az esperesi hivatalban. A pályázatot két példányban, részletes önéletrajzzal ellátva a Somogy-Zalai Evangélikus Egyházmegye esperesi hivatalába (8630 Balatonboglár, Hétház u. 17.) kérjük elküldeni. Benyújtási határidő: július 23.

Lelkigondozó és lelkigondozott vagyok

Ökumenikus lelkészi-munkatársi konferencia

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa a lelkigondozás témáját a középpontba állítva rendezett ökumenikus lelkészi-munkatársi konferenciát június 21. és 25. között Révfülöpön, az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban. A „Viseljetek gondot magatokra és az egész nyájra!” (ApCsel 20,28) mottójú alkalomról az egyik résztvevő beszámolójának szerkesztett, rövidített változatát adjuk közre.

Végtelenül hálásak vagyunk Istennek, hogy hosszú idő után ismét átélhettük, mit jelent együtt lenni testvéri közösségben az Isten közelségében.

A konferencia nyitó igehirdetését Durkó István baptista lelkipásztortól, a Magyarországi Baptista Egyház missziói igazgatójától hallhattuk, aki Jób történetét hozta el nekünk. Az ő példája arra figyelmeztetett minket, hogy ne ragadjunk bele a veszteségeinkbe, a bennünket ért bántások fölötti kesergésbe. Kövessük Jób mintáját, aki hálaáldozatként visszaadta Istennek mindazt, amit elvesztett.

A reggeli áhítatok során megtapasztaltuk az Istennel és egymással átélt szellemi közösség megerősítő, bátorító, gyógyító erejét. A hét első igetanulmányát *Ézsaiás mint lelkigondozó* címmel Lőrök Levente baptista lelkipásztor tartotta, aki azt hangsúlyozta, hogy a próféta igehirdető szolgálatának lelkigondozói jellemzője az életfelelősségre ébresztésben mutatkozott meg.

Ezután Johann Gyula evangélikus lelkész, mentálhigiénés szakember szólt arról, mit jelent az, hogy a lelkipásztor egyszerre lelkigondozó és lelkigondozott. Az előadó által megteremtett csendben Isten bensőséges jelenlétét sugárzó mondatokat forgattunk a szívünkben.

Délután elzarándokoltunk a tihanyi barátlakásokhoz. Az esti igehirdetésben Pintér Imre pünkösdi lelkipásztor, a Magyar Pünkösdi Egyház alelnöke lelkesített bennünket 1Pt 5,1–11 alapján. Az igehirdető többek között kifejtette, hogy hamar kifáradunk a hamis mintaadásban, amikor teljesíthetetlen elvárások nyomása alatt élünk. Merjünk önmagunk lenni és az Isten által belénk helyezett elhívásnak megfelelően élni.

A második nap igetanulmányában *Pálról mint lelkigondozóról* dr. Barta Zsolt, a Pápai Református Teológiai Akadémia főiskolai docense beszélt. Az apostol számára

fontos volt, hogy a bátorítás, a megerősítés és a tanítás ne csupán egyszeri eset legyen az általa alapított gyülekezetekben, hanem a pásztori jelenlét állandósága és hűsége jusson érvényre.

Reimer Márta baptista pasztorálpszichológus *A személyes lelki higiénia és a család* című előadásában az Isten jelenlétében történő öngondoskodás alapvető szükség-

ményszerűen mutatta be Jézust mint lelkigondozót. Jézus mintája nyomán a keresztény lelkigondozás a szükséges pszichikai tanácsadáson túlmenően a transzcendensre való „átkapcsolás” lehetőségét is biztosítja. Az ilyen fókuszú segítő beszélgetésnek a többsége abban mutatkozik meg, hogy az egyént a személyes komfortzónájából kimozdítva felkínálja az újjászületés és a radikális életváltozás lehetőségét is.

Ezt követően Bölcshöldiné Türk Emese református középiskolai vallástanár, mentálhigiénés szakember élvezetes előadását hallgathattuk meg *Az ifjúság lelkigondozása* témakörben.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

gességét hangsúlyozta. Ennek hiányában az adok-kapok egyensúlya felborul, és lemerül a személyes „akkumulátorunk”.

A szerdai napot Dani Eszter református lelkipásztor igehirdetése zárta, aki a prédikációjában azt a kérdést tette fel, hogy mennyit akarunk a Szentlélekből, Isten országából, az ő természetfölötti erejéből. Ha szeretnénk, hogy a személyes és a gyülekezeti életünk ne pusztán kiüresedő hagyomány- és szabálykövetés legyen, akkor szükségünk van arra a többletre, amely kizárólag a Lélek által és a Lélek erőterében jön létre.

A következő nap igetanulmányában dr. Bácskai Károly, az Evangélikus Hit tudományi Egyetem Újszövetségi Teológia Tanszékének teológiai tanára él-

A konferencia utolsó teljes napjának lezárásaként elhangzott esti igehirdetés mindannyiunkat mélyen megérintett. Amikor Jézussal átéljük a teljes létünket felforgató találkozást, akkor megtapasztaljuk azt, amit a samáriai asszony is: az általunk kitűzött, fontosnak hitt célok és irányok gyökeres fordulatot vesznek az életünkben. Valami sokkal fontosabb történik meg velünk, mint amit előre elterveztünk, vagy amire számítottunk. Az ilyen minőségű krisztusi találkozás élményének az átélése kell, hogy a legfontosabb szempont legyen minden egyes gyülekezeti esemény során.

■ CSÓKA MÓNIKA

A teljes terjedelmű beszámoló a MEÖT honlapján olvasható.

Az értelem és a szív pallérozója

Edvi Illés Pál evangélikus lelkész emlékezete

Igazi polihisztor volt a százötven éve elhunyt Edvi Illés Pál. Az evangélikus esperes, tudós néprajzkutató, tankönyvíró tiszteletére emléktáblát avattak június 19-én Celldömölkön. Életéről és munkásságáról D. Szebik Imre nyugalmazott püspök tartott előadást. Írásunk ennek rövidített, szerkesztett változata.

Edvi Illés Pál evangélikus papi házban, a család hetedik gyermekeként született 1793. június 29-én a Győr megyei Rétiben (mai nevén Tárnokréti). Édesapja a takarékos gazdálkodása révén jelentős tartalék anyagi javakra tett szert, hogy gyermekeit taníttathassa. Sajnálatos módon a jó célra félretett vagyon – részben a gazdasági válság következtében – gabonakereskedő vejének ügyetlen befektetése révén részben elúszott, részben elértéktelenedett. Így az ifjú Pál, miután a soproni evangélikus líceumban 1813-ban befejezte tanulmányait, kényszerűségből házitánítói megbízásokat vállalt a történelmi Magyarország különböző vidékein.

Gazdag családok előkelő ifjait oktatva megismerte hazánk különböző társadalmi rétegeinek életét. Közben Pesten is vállalt nevelői feladatokat, elsősorban evangélikus főúri családoknál. A nagyon különböző képességű gyermekek tanításához szükséges módszertani könyveket is átolvasva végezte eredményes házitánítói tevékenységét.

Amikor befejeződött a napóleoni háború, megnyílt előtte az út, hogy teológiai tanulmányokat folytasson, és lelkészi diplomát szerezzen. 1815-ben indult a németországi Jéna városába, hogy az egyetemre beiratkozva teológiai ismereteit gazdagítsa.

1817 októberében káplán (segédlelkész) lett szülőfalujában édesapja mellett, majd 1818-ban önálló lelkésszé választották a történelmi múltra visszatekintő Nagygeresden. 1823-ban már Vanyola lelképásztora; itt Vajda Péter is tanította, aki később költőként, drámaíróként lett ismert.

1826. november 1-jén kötött házasságot rétalapi Németh Teréziával, aki néhány hónappal élte túl tudós férjét.

Edvi Illés Pál

1831-ben Nemesdömölk tekintélyes gyülekezete hívta meg lelkészének Edvi Illés Pált. Itt a Dunántúli Evangélikus Egyházkerület levéltárnokká, a Magyar Tudós Társaság pedig 1835-ben levelező tagjává választotta, elismerve addigi pedagógiai, irodalmi, néprajzi és egyházi teológiai munkásságát. 1845-ben a kemenesaljai egyházmegye esperese lett. A személye iránti bizalmat mutatja, hogy megválasztották Vas és Sopron megye táblabírájává is. Hétévi esperesi szolgálata után ettől a tisztségétől azonban visszavonult, mert a Haynau-korszakban törvénytelenül kinevezett püspöki adminisztrátornak nem kívánt alattvalója lenni.

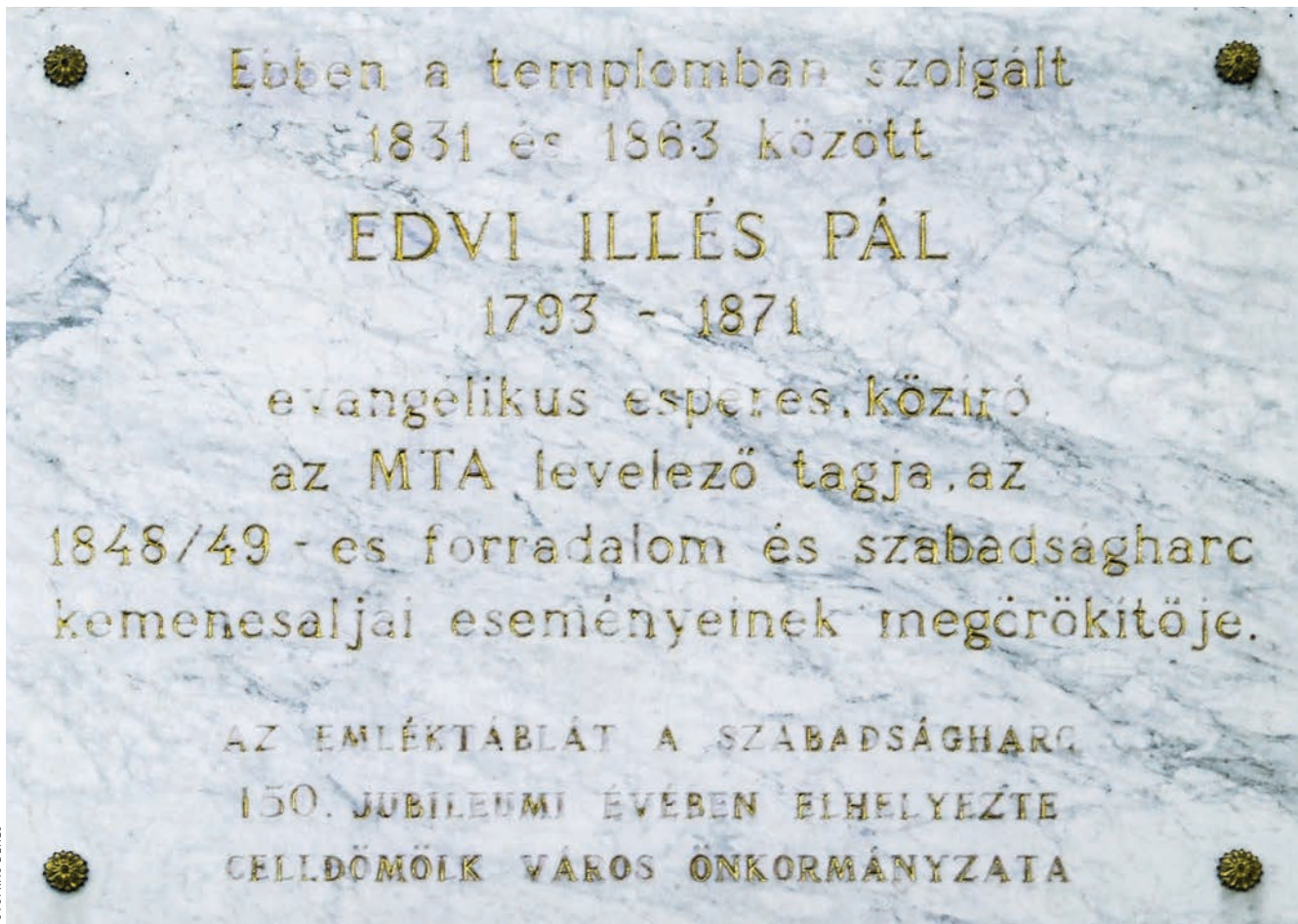
Magánéletét lányának korai halála (1854) és kiskorú gyermekeinek sorsa keserítette, 1863-ban pedig – látásának elvesztése miatt – harminckét évnyi nemesdömölki szolgálat után kénytelen volt lemondani lelkészi tisztségéről. Pestre költözött, itt élt fiával 1871. június 22-én bekövetkezett haláláig.

TUDOMÁNYOK ÖSZVESSÉGE

Amikor a Magyar Tudós Társaság pályázatot írt ki az elemi iskolában tanítandó ismeretek tankönyvére, Edvi Illés Pál is beküldte a maga munkáját, s tizenegy pályázóé közül ez bizonyult a legjobbnak. A közel hétszáz oldalas mű (*Első oktatásra szolgáló kézikönyv, vagyis a legszükségesebb tudományok öszvevsége, vallási különbség nélkül minden néptanítók s tanulók számára*, Buda, 1838) a történelmi Magyarország iskoláiban hosszú időre tankönyvül szolgált, négy kiadást ért meg. Szerzője húsz aranyat kapott érte. Nemcsak az evangélikus iskolákban használták, hanem felekezetre és iskolafenntartóra való tekintet nélkül a legtöbb elemi tanintézményben.

„A legjelesebb nevelő-tudósok meg egyező ítélete szerint, az embert egyedül csak a nevelés teheti azzá, amivé neki itt e földön, Isten rendeléséhez képest, lennie kell” – írja a szerző a mű bevezetőjében. Kifejti, hogy a lélek nevelésében mindig két szempontot kell maga előtt tartania a nevelőnek: az értelmet és a szívet. A szív pallérozása alatt a jó erkölcsökre – tisztaságra, rendre, engedelmességre, becsületességre, igazmondásra, kedveltető magatartásra – való oktatást és szoktatást érti. A tanító legszebb győzelmének azt tartja, ha a növendékek örömmel járnak az iskolába.

A tankönyvben helyet kaptak az „értelem gyakorlására” szolgáló olvasmányok, erkölcsi elbeszélések, tanulságos és mulattató versek. Külön fejezetekben foglalkozott a szerző a számtannal, az „időszámlálás” tudományával, a geográfiával,

FOTÓ: RÁC DÉNES

az egészség, a mezőgazdaság, a történet és a törvény tudományával, valamint a magyar nyelvtannal és írásmóddal. A kötetet az idegen szavak lajstromja zárja.

Edvi Illés Pál pedagógiai tevékenységéhez tartozik, hogy Nemesdömölkön „kis akadémiát” szervezett a tanulni vágyó helybeli ifjaknak; tízhavi tanulmányi idő után vizsgázni a pápai református kollégiumba utaztak. Az általában szegény sorsú, de jó képességű gyermekek papjuknak köszönhették a továbbtanulás lehetőségét. Tanítványai közül tizennyolcan egyházi pályát választottak.

KATEKIZMUS ÉS PRÉDIKÁCIÓSKÖNYV

Énekek és imádságok egészítik ki azt a százhetvenöt oldalas könyvecskéjét, amely kétszázhatvanegy kérdésben és az ezekre adott válaszokban foglalja össze az evangélikus egyház tanítását. A *Gyónók katechizmusa, azaz: a szent úrvacsorájához elkészítendő s augusztai hitvallást tartó evangélikus növendékek tanulsága* (Pest, 1858) című munkájából két éven át tanultak az első úrvacsoravételre készülő, tizenkét-tizennyolc éves ifjak.

Esperesi beköszöntő könyvecskéje nemcsak az 1845. augusztus 19-én tartott beiktatásán elhangzott székfoglaló beszédét tartalmazza, hanem egyúttal ismerteti a magyarhoni evangélikusság szervezeti felépítését, a Dunántúli Evangélikus Egy-

házkerület és a kemenesaljai esperesség múltját és jelenét, valamint az esperesi hivatal teendőit és minden evangélikus számára szükséges tudnivalókat.

Edvi Illés Pál *Népszerű halotti prédikációk* című munkája 1846-ban jelent meg Pesten. A szerző a bevezetőjében utal arra, hogy ilyen jellegű prédikációgyűjteménynek híján van a magyar evangélikus, református teológiai irodalom. A többségében saját maga által írt és elmondott igehirdetések mellett református és unitárius prédikációkat, valamint német és angol nyelvből fordított temetési beszédeket is kínált a könyv; célja az itthoni prédikátorok segítése volt különféle kázusok esetén elmondott beszédek közlésével.

„EZERNYI PÉLDÁNYOKBAN”

Korát meghaladó módon fontosnak tartotta Edvi Illés Pál a néphagyományok gyűjtését és írásba foglalását. 1835-ben *Miben áll a magyar nemzetiség?* címmel közölt dolgozatot. Fontosnak tartotta, hogy a néperkölcse beszédben és cselekedetben is megnyilvánuljon. Ezért osztorozta a káromlást, amelyet mi, magyarok már akkor minden népet felülmúló módon gyakoroltunk.

A *Vasárnapi Újságban* jelent meg 1857-ben a *Zsidó iskola, azaz: mit tanulhatunk a zsidóktól (Farsangi merengés)* című dolgozata. Mit tanulhatunk? Például kereskedést.

A gyermeknevelés területén télen-nyáron való iskolába járást, szorgalmas tanulásra készítetést. A házasságban élők sok perpatvart megtakarítanak azáltal, hogy házasságkötés előtt szerződést kötnek a közös gazdálkodásba hozott anyagi javakról. Majd Edvi Illés így folytatja: „Tanuljunk a zsidóktól házasodni, házasítani, férjesülni és nősülni.”

Miután szorgalmazta gyógyszerárak megnyitását, maga is részt vett kórházi műtéteken, sok orvosi témájú tudományos könyvet olvasott, s könyvet írt *Gyermek diätetika, azaz: életrend-szabályok fi- és nő-népnevendékek számára emlékkerseken* címmel (Pápa, 1858), hogy a megszületettek minél többet érhék meg a felnőtt- s az időskort. Mindemellett szorgalmazta óvodák megnyitását és takarékpénztárak létesítését a gazdaság növekedése érdekében.

A maga műveiről így vallott: „Míg más tudós írók vagy költészek művei csak úri lakokban díszasztalokon kevés kezekben forgattatnak, addig az enyimek a nép kezében ezernyi példányokban élnek.”

Edvi Illés Pál tudós lelkes, jó prédikátor, művelt és a műveltséget szorgalmazó, híveit szerető, rajtuk segíteni kész lelkipásztor, a nevelés, a magyar néprajz és pedagógia elkötelezett apostola volt.

■ D. SZEBIK IMRE

Az írás bővebb változata megjelent a *Lelkipásztor evangélikus teológiai szakfolyóirat* ez évi májusi számában.

Észt vezető a Lutheránus Világszövetség élén

A Lutheránus Világszövetség, a világ evangélikusainak mintegy kilencvenöt százalékát összekapcsoló, tagegyházain keresztül hetvenhétmillió hívőt támogató közösség tanácsa június 19-én Anne Burghardt személyében megválasztotta a szervezet új főtítkárárt.

A tanács egy észt és egy zimbabwei jelölt közül választott: Anne Burghardt (1975-ös születésű) az Észtországi Evangélikus Egyház ökumenikus és nemzetközi tanácsadói és a teológiai intézet fejlesztési

vezetői posztjáról. Elnöktársa, a főtítkárral ellentétben nem főállású Musa Panti Filibus nigériai érsek várhatóan a 2023-as krakkói nagygyűlésig folytatja szolgálatát.

FOTÓ: ERIK PEINAR

vezetői posztjáról, Kenneth Mtata (1971-ben született) a zimbabwei egyházak ökumenikus tanácsának éléről pályázott a főtítkári pozícióra.

Mindketten ökumenikus és nemzetközi téren nagy tapasztalattal rendelkező, ordinált lelkészek, akik korábbi munkatársaként a genfi iroda működéséről is közvetlen tapasztalatot szerezhettek. Kiváló ígéhirdetők, határozott teológiai identitásuk tudományos alapokon nyugszik. A két jelölt között huszonnyolc : húsz arányban oszlottak meg a szavazatok.

JELÖLÉSTŐL A MEGVÁLASZTÁSIG

A Lutheránus Világszövetség (LVSZ) november 1-jén hivatalba lépő főtítkáranak elődje, Martin Junge második hétéves főtítkári ciklusának derekán jelentette be lemondását a genfi központú szervezet

A „személyeket felkutató” nemzetközi bizottság tagjaként számolhatok be a kiválasztás tíz hónapos előkészítő munkájáról – noha a folyamat részletei természetesen továbbra sem nyilvánosak. Magam a közép- és kelet-európai régió képviselőjeként vettem részt a folyamatban, társaimat pedig a többi hat LVSZ-regió delegálta. (Történelmi okokból Európa továbbra is három részre oszlik.) A területi elv jelent bizonyos prioritásokat, de természetesen egy világméretű szervezet egésze számára elfogadható vezetőt kerestünk, így magam is régióhatárokat „átszelve” igyekeztem tájékozódni az igényekről.

A bizottsági egyeztetések ezúttal végig személyes találkozás nélkül, de a maximális őszinteség és a hatékonyság jegyében folytak. Érdekesség, hogy a világszövetség összes testületére vonatko-

zó elvek (férfiak és nők, ordinált és laikus személyek arányos jelenléte, harminc év alattiak képviselése) dacára a „kutatóbizottság” egyetlen laikus tagja voltam. Az itthoni egyházi testületekben szerzett tapasztalatoknak hála, ez nem jelentett akadályt arra nézve, hogy olykor éppen én hívjam fel a figyelmet a teológiai szempont fontosságára.

A bizalmas konzultációkat és az LVSZ száznegyvennyolc tagegyháza számára nyitva álló jelölési lehetőséget követően feladatunk volt a terítékre került jelöltek körütekintő szűrése, és hogy számukat végül kettőre csökkentsük – közülük választhatott most a világszövetség legfőbb döntéshozó testülete, a tanács.

ÓRIÁSI A FELELŐSSÉG

A leendő vezető kritikus helyzetben, szervezeti és anyagi változások közt, a pandémia hatásaitól sújtva veszi át a hetvenfős genfi iroda és a világszer- te mintegy ötezer munkatárssal dolgozó hálózat irányítását, százötvenmillió eurós éves költségvetés felett vállalva felelősséget.

Fontos feladat az egyre bővülő diakóniai szolgálat (az úgynevezett World Service) működtetése a tagegyházak teológiai közösségének megóvása mellett. Hiszen lelki szempontból folyamatos párbeszédet kell folytatni száznegyvennyolc evangélikus egyházzal kilencvenkilenc országban, azok minden teológiai, kulturális és politikai komplexitásával – mindezt a hétévente megrendezendő nagygyűlés előkészítésének véghajrájában. Isten kegyelméből és a választók bizalmából nem kis feladatra vállalkozott tehát az LVSZ hivatalba lépő operatív vezetője.

FŐTITKÁR KISEBBSÉGI EGYHÁZBÓL

Anne Burghardt egyházunk közvetlenül is jelölte a pozícióra. A komoly teológiai háttéréről ismert, számos nyelven beszélő lelkész többek közt a 2017-es reformációi évforduló teológiai előkészítését irányította Genfben. Ökumenikus

párbeszédekben megérlelt tapasztalatait tükrözi az is, hogy doktori munkájában orosz ortodox teológiai kérdéseket elemez.

A közép- és kelet-európai régió szempontjából kiemelkedő eredmény, hogy a szervezet alapítása óta első alkalommal érkezik innen a főtítkár. A régióból korábban alelnökként Ordass Lajos, majd Fabiny Tamás és Urmas Viilma, elnökként Káldy Zoltán került kiemelt pozícióba.

A nyelvokon nép evangélikus egyházával az első köztársaság (1918–1940) ideje óta aktív kapcsolataink dacára kevesen ismerik közelről az észtv evangélikusságot. Az Észtsországi Evangélikus Egyház egyházunkhoz hasonlóan az LVSZ alapító tagja. Mivel Észtsország 1947-ben kényszerű okokból már a Szovjetunió része volt, a lundii alapító ülésen csak az észtv exil egyház vezetője, Johan Köpp lehetett jelen, így formai szempontból ez az egyház (EELK) lett a világszövetség alapító tagja. A Szovjet-Észtsországban működő – az emigrációba kényszerültek szemszögéből nem szalonképes – EELK-t csak 1963-ban kooptálta a világszövetség a nemzetközi szervezetekben igen aktív Jaan Kiivit érsek közreműködésével. Az önálló államiság 1991-es helyreállítását követő egyházi fellendülés dacára az evangélikus egyház ma erős történelmi hagyományokkal rendelkező kisebbségi egyház. A szekularizált országban újabban az ortodoxok száma felülmúlja az evangélikusokét: az 1,3 milliós országban száztízezer fő vallja magát evangélikusnak.

Anne Burghardt tehát egy változékony történelmi keretek közt hitvallóan kitartó, az egyház megszüntetésére irányuló nyomás után ma is sokszor elenséges környezetben működő egyház tapasztalatait hozza magával. Személyiségéből fakadóan a megfontolt teológiai alapokon nyugvó, magas szintű intellektuális párbeszéd és az egészséges humor eszközével kezdhet bele számos kihívást tartogató munkájába. Többek számára szimbolikus jelentőségű az is, hogy a világszövetség történetében először választották női csúcsetetőt.

Imádkozunk a világ sokszínű evangélikusságáért, mely a 2023-as krakkói találkozó kapcsán – a sokak emlékeiben élénken élő 1984-es budapesti nagygyűléshez hasonlóan – hamarosan ismét a mi régiónkra irányítja figyelmét.

■ PAP KINGA MARIJATTA

FOTO: MAGYARI MÁRTON

Könyvbemutató a falumúzeumban

Merengések a nagytarcsai kiállítóhelyen

Kiállítás megnyitók, folklórműsor és könyvbemutató várta az érdeklődőket a Nagytarcsai Múzeumi Kiállítóhelyen az idei múzeumok éjszakája, illetve tájházak napja rendezvénysorozat keretében. A június 26-i alkalom zárórendezvényeként mutatták be a Luther Kiadó legújabb kötetét, Győri András Timótheus Merengő című könyvét.

A Pest megyei település falumúzeumát hatvan évvel ezelőtt hozta létre Molnár Lajos és Molnár Lajosné Hajdú Margit tanító házaspár. Emlükük előtt tisztelegve életmű-kiállítás nyílt személyes tárgyaiból a falumúzeumnak otthont adó egykori első bentlakásos evangélikus népfőiskola egyetlen megmaradt házában.

Az utóbbi két esztendőben elnyert pályázatoknak köszönhetően az intézmény jelenlegi vezetője, Győriné Kovács Andrea nemcsak az épületben végeztetett el felújítási munkákat, de a kiállított tárgyak jelentős részét is restauráltathatta. Mi sem volt alkalmasabb időpont ezeknek az átadására, mint az idei múzeumok éjszakájával egybekötött tájházak napja rendezvény, amelynek országos megnyitóját Nagytarcsán tartották dr. Bereczki Ibolyának, a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum főigazgató-helyettesének részvételével.

A nagytarcsai falumúzeum gyöngyfűző alkotókörének kiállítás megnyitóját a Bihari János Művészeti Iskola ifjúsági néptáncosainak fellépése és a nagytarcsai asszonykórus műsora követte. Ezután került sor a *Merengő* című könyv bemutatójára, amelynek szerzője Győri András Timótheus, az Evangélikus Információs Szolgálat operátor munkatársa. Boda Zsuzsa, a Luther Kiadó szerkesztő-újságíró munkatársa kapta mikrofonvégre a jó íráskészséggel megáldott filmes embert, aki őszintén vallott többek között a barátságról, a közösség összetartó erejéről, illetve a lelkescsaládban töltött gyermekkoráról. A könyvbemutatót Kertész József erdész, a szentendrei evangélikus gyülekezet tagja olvasott fel Győri András Timótheus írásaiból.

Az alkalmon készült videófelvétel megtekinthető az Evangelikus.hu honlapon.

EvÉlet-infó

Szeretetben szolgálni a rábízott gyülekezetet

Lelkésziktatás Tabon

Beiktatták a Tab és Környéke Evangélikus Egyházközség lelkészi hivatalába Endreffy Mátét. A fiatal lelkész tíz hónapja szolgál a somogyi kisvárosban, azonban a járvány miatt a hivatalos szertartásra csak június 19-én kerülhetett sor.

A hétvégi kánikula és a hőségriadó ellenére a tabi evangélikus templom megtelt ünneplőkkel azon a szombat délutánon, amikor Kőszeghyné Raczkó Zsuzsanna beiktatta hivatalába az új parókus lelkészt.

A Somogy-Zalai Evangélikus Egyházmegye esperese Pál apostolnak a korinthusbeli gyülekezethez intézett gondolatait, a szeretethimnuszt választotta prédikációjának alapigéjéül (1Kor 13). „Lehet egy lelkész ékesen szóló, kiváló szervező vagy jó pedagógus, és lehet olyan, aki mindenkiel mindig megtalálja a hangot. De vajon jelent-e ez valamit akkor, ha nincs benne szeretet?” – tette fel a kérdést az igehirdető, majd Endreffy Mátéhoz fordulva így folytatta a gondolatot: „Az az alázat, amivel te beléptél ide, a pásztori helyre, és vállaltad azt, hogy ezt a gyülekezetet vezeted és gondozod, nagyon sokak számára példaeértékű lehet.”

A szeretet kétoldalú, a gyülekezetnek is meg kell azt élnie – hangsúlyozta az

esperes. Mint mondta, a közösségben is meg kell lennie annak az elfogadó, türelmes, hordozó szeretetnek, amely kész mindig ott lenni a lelkipásztora mellett, támogatni, erősíteni őt abban, hogy valóban az elhívásának megfelelően, lel-

kiismeretesen, Isten iránti hűséggel és egyházunk törvényei szerint végezze a szolgálatát.

Endreffy Máté az elmúlt év augusztusában kezdte meg szolgálatát Tabon. Békéscsabai evangélikus családban nevelkedett, amelyben a lelkészi szolgálat szinte apáról fiúra szállt. Amikor eljött az érettségi, nem is volt kérdés számára, hogy teológiára megy. Hatodévesként Kecskemétre került, majd felszentelése után Soltvadkertre iskolalelkésznek, onnan érkezett a somogyi kisvárosba egy nem túl könnyű időszakban, hiszen a gyülekezettel való ismerkedést rögtön megnehezítette a vírus. Az új lelkész úgy látja: a közösség ereje mutatkozott meg abban, hogy mégis meg tudták ismerni azokat az embereket, akikre számíthatnak a szolgálatukban.

A fiatal lelkésznek Kovásznai Tamás, az egyházközség felügyelője nyújtotta át a meghívólevelét. Mint fogalmazott, a közösség nagy örömmel fogadta az új lelkipásztort és feleségét, aki kántorként tud szolgálni a gyülekezetben. A beiktatás a járványhelyzet miatt tolódtott mostanra, de annál nagyobb volt az öröm, hogy sok, gondokkal teli hónap után ünnepre gyűlhetek össze a tabi evangélikus hívek. Ahogyan Kőszeghyné Raczkó Zsuzsanna esperes is kiemelte: ez az alkalom megerősítés lehet lélekben is, erőt adhat a gyülekezetnek ahhoz, hogy újraépítse azokat az együttléteket, amelyeket elhagyni kényszerült, és azzal a reménységgel töltsön el mindenkit, hogy van kiút a nehézségekből, és Isten kegyelme velünk van.

■ SINGER ÉVA

A SZERZŐ FELVÉTELEI

BEMUTATKOZIK A MEZŐBERÉNY I. KERÜLETI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG

„Hatalmas dolgot tett velünk az Úr..”

A Békés megyei Mezőberény többnemzetiségű és többfelekezeti település. Majd háromszáz éve Harruckern János György báró telepített a török miatt elnéptelenedett vidékre evangélikus szlovákokat és németeket. Kis templomuk paticsfalú ház volt, egyetlen lelkipásztoruk mindkét nyelvet bírta. A német ajkú evangélikusok 1745-ben formálódtak önálló gyülekezeté, ekkor hívták meg első saját lelkészüket Johann Walther Rudolf személyében.

A templomépítés Oertel Zakariás nevéhez fűződik, aki ötven éven át volt pásztor a közösségnek. 1789 adventjének első vasárnapján vették birtokba a hívek az épületet. A zsindeletetős templom építészeti kuriózumként áll az Alföldön, az ötvenes évek eleje óta műemlékként. A második világháborút követő inséges időben cserépfedést kapott a héjazat, amelyet 1984-ben sikerült helyreállítani. A bejárat fölül ugyancsak ebben az időben kerülhetett vissza a német nyelvű, gót betűs felirat, Jézus mondása: „Én vagyok az ajtó, aki rajtam át megy be, az kijár és bejár, és legelőre talál.” (Jn 10,9)

Az utóbbi húsz évben több renováláson esett át a templom a falak szigetelésétől kezdve a toronysisak díszgombjáiáig, amelyet vihar sodort le. A gyülekezet a harangok és az óraszerkezet felújítását tűzte ki következő céljául.

Különleges érték a mezőberényi születésű festőművész, Orlay Petrich Soma oltárképe, amely a gyermekek evangéliu-

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Július 25-én, a Szentháromság ünnepe utáni 8. vasárnapon 10.04-től istentiszteletet közvetít a Kossuth rádió a Mezőberény I. kerületi evangélikus templomból. Igét hirdeti Lázárné Skorka Katalin.

mát ábrázolja: „Lasset die Kindlein zu mir kommen” – „Engedjétek hozzám jönni a kisgyermekeket.”

Egyházközségünkben alakult az egész országban elsőként evangélikus gyülekezeti nőegylet, majd 1985-ben újjászerveződött. A rézfúvóskör húsz éve működik Matajz János vezetésével. A presbitérium tíz évvel ezelőtt kezdeményezte az akkori német nemzetiségi óvoda evangélikus fenntartásba vételét. A közösség életében meghatározó a gyermekek és fiatalok közötti szolgálat, ez jelenik meg a Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium, Kollégium

és Általános Iskola küldetésében is.

Nyaranta több tábort szervezünk, közülük a zenetábor a legnépszerűbb. Az oltárkép jézusi igéje a gyülekezetet és lelkészét – a 2004-ben beiktatott Lázárné Skorka Katalint – a mások felé nyitott, egyben felelős szolgálatra inspirálja.

Július utolsó vasárnapja a nyolcvanas évek végétől hálaadó alkalom. Reggel öt órakor megszólalnak a harangok, a délelőtti istentiszteleten pedig szabadító szeretetért együtt dicsérjük Istent a szovjet jóvátételi munkából, a málenkij robotból hazatértekkel és családjaikkal. Ma már sajnos csak néhány idős testvér él közöttünk. Hitvallásuk a 126. zsoltár és a 328. ének, amelyek a július 25-i istentiszteleten is fel fognak csendülni.

■ LÁZÁRNÉ SKORKA KATALIN

Nem megörökölte, hanem megtalálta Luthert

Isten maszkjai – Luther olvasása közben címmel mutatták be Fabiny Tibor irodalomtörténész legújabb kötetét június 18-án az Evangélikus Országos Múzeumban.

A L'Harmattan Kiadó gondozásában megjelent művet dr. Horváth Orsolya egyetemi docens és dr. Reuss András, az Evangélikus Hittudományi Egyetem nyugalmazott professzora ajánlotta az alkalom résztvevőinek figyelmébe.

A könyvben Fabiny Tibor arról vall, mit jelent számára az, és mi mindent kapott azáltal, hogy megtalálta Luthert – fogalmazott méltatásában Horváth Orsolya. Reuss András rámutatott: a szerző merészen vállalja, hogy bibliai és teológiai irodalommal foglalkozik, „nemcsak azért, mert az is az irodalomba tartozik, hanem mert érintett”, tanult teológus is, aki „nem egykönnyes emberként olvas a Bibliát, és tájékozódik a világban”. Fabiny Tibor is fontosnak tartotta meg erősíteni, hogy „nem megörökölte, hanem megtalálta Luthert”.

A Magyarországi Luther Szövetség társzervezésében megvalósult programról videófelvételt készített az Evangélikus.hu szerkesztősége. A felvétel a Magyarországi Evangélikus Egyház YouTube-csatornáján tekinthető meg.

Evangélikus.hu

**EVANGÉLIKUS
Élet**

**A Magyarországi
Evangélikus Egyház lapja**
Megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: evangelikusélet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
• Előfizetés: kiado@lutheran.hu • Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519.
Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
• Főszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu) • Hírszerkesztő: VITÁLIS JUDIT (judit.vitalis@lutheran.hu) • Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
• Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUSZÁNNA (matetot@gmail.com) • Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu) • Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), FÜLLER TÍMEA – Gyermekeknek (f.timea.71@gmail.com), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSEDI ZSUSZA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu), BODA ZSUSZA – Népszerű teológia, Evangélikus arcképcsarnok (bodazsuzsalutherkiado@gmail.com) • Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518 • Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu) • Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.* (2600 Vác, Nádas utca 2.) www.mondat.hu; Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ • Árusítja a kiadó. • Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302 (nyomtatott), ISSN 1787-0313 (online)
• Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft, egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft. Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. • Beküldött kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza. • Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON.

ORATIO OECUMENICA

Mindenható Istenünk! Köszönjük, hogy gondoskodásod jeleit naponta érezhetjük, láthatjuk, hallhatjuk, ízlelhetjük. Kérünk, tedd nyitottá szemünket és fülünket, hogy felismerjük ajándékaidat. Tedd nyitottá és befogadóvá szívünket a te békeiséged számára. Köszönjük az érlelő napot, az éltető esőt, az árnyék hűsét, a szél frissítő erejét. Köszönjük a mindennapi kenyeret, amellyel gondoskodsz rólunk. Urunk, kérünk, adj megelégedést a szívünknek.

Áldunk téged, Úr Jézus! Köszönjük, hogy benned az élet kenyerét ismerhettük meg. Te tudod igazán megelégtetni szükségleteinket. Kérünk, légy és maradj velünk akkor is, ha kétségek gyötörnek, ha elbizonytalanodnak lépéseink.

Urunk, te látod azt, mire van igazán szükségünk. Oly sokszor kergetünk hamis vágyakat, oly sok mindenre pazaroljuk el az életünket. Megvalljuk, gyakran jobban ragaszkodunk mulandó javakhoz, mint az örök élet beszédéhez. Add, hogy ne látszatéltre törekedjünk. Láttasd meg velünk, hogy igéd az örök élet beszéde. Kérünk, mutasd meg rajtunk kegyelmedet. Töröld ki szívünkéből az elégedetlenség, az irigység, a nagyravágás kísértéseit.

Megszentelő Szentlélek! Olyan jó a veled való közösséget megélni, jelenlétedet megtapasztalni! Kérünk, légy közöttünk életújító jelenléteddel. Ébressz bennünk élő hitet, amelyből erőt tudunk meríteni mindennapi életünkhez.

Vágyakozunk arra, hogy a veled való közösségben megismerhessük az igazán fontos dolgokat. Kérünk, taníts minket úgy élni, hogy ami jön, azt örömmel fogadjuk, aminek mennie kell, azt hálával telt szívvel tudjuk elengedni. Felismerjük mindazt, ami megelégedettséggel és örömmel ajándékoz meg minket. Mutass nekünk utat a hit ösvényén és a hétköznapi élet útvesztőiben egyaránt. Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 7. VASÁRNAP – 1JN 5,10B–13

Kézművessarok,
kicsit másképp

Igazgyöngyökből láncot készítenél? Evangélikus bölcsődénk évzáró ünnepélyét tartottuk a templomkertünkben, amikor odajött hozzám egy terhes édesanya nagy pocakkal, és a nyakamba borult – megköszönve a bölcsődénkbe járó gyermekével való foglalkozást –, majd nagy lelkesedéssel ezt mondta: „Én hiszek Istenben!”

Szívből megörültem a szavainak. Általunk fel nem tett kérdésre, csupán a látottakra, a megélt ünnepre volt válasz a felkiáltása. Nem tudom, mi indította erre a kifakadó, örömteli hitvallásra, pedig csak egy kis rövid hálaadó áhítat, a gyerekek énekes műsora és az esperesi köszöntő volt a műsoron. (Gondolom, nem a tombola hozta ki belőle ezt a meggyőződést.) Valamilyen gondolat már ott moccanhatott a lelkében, amelyet a gyerekek szeretetteljes éneke, feltétlen ragaszkodása, őszinte, gyermeki hite segített szavakká formálódni benne.

Hiszem, hogy boldogabban ment haza, mint ahogyan jött. Mert gyönyörködni a gyerekekben, édesanyának lenni – várni az új picit érkezését – Istenhez közel vezető, mély, őszinte pillanatok gyöngyso-ra. Jó volt megélni a forró kánikulában az édesanya boldogságát, saját hitvallását. *„És aki hisz Isten Fiaiban, abban megvan ez a biznyságtétel.”*

Szétgurult gyöngyök közt új fonalat keresnél? János apostol szavai alapján jól értjük mi is: aki nem hisz, az még nincs a megérintettség állapotában. Még nincs istenélménye, találkozása a legvégső szeretettel, a teremtő, életet adó Úristennel annak, aki még csak úton van hozzá. Még nincs hitvallása, biznyságtétele. Még formálódik, érik, mit is gondoljon. Még időre van szüksége. Mert ő talán azt mondja ki a szürke hétköznapokat szemlélve, hogy ez a világ nem is tükrözi igazán Isten szeretetét. Olyan ez a világ, mintha Isten nem is lenne benne. Betegségek, csalások, igazságtalanságok... „Ha Isten volna, akkor a világunk nem így nézne ki, mert ezt ő nem hagyná...” – és hiába a győzködés, értjük, hogy itt még sok-sok türelem és szeretet kell, de leginkább a Lélek általi megérintés.

Addig csak – olykor csüggedten – keressük és keressük a nem igazi gyöngyök közt az igazit, és egyáltalán: a kezünkben kihullott, elveszített fonál helyett valami egészen új kezdetre vágyunk... *„Aki nem hisz Istennek, az hazuggá teszi őt, mert nem hisz abban a biznyságtételben, amellyel Isten biznyságot tesz a Fiáról.”*

A legszebben csillogó gyöngyöt keresnéd? Egy család nagy tragédiát élt át: közúti balesetben meghalt egyik tizenéves fiúgyermekük. Mélységes fájdalmak útjain az életük idővel Isten kegyelméből mégis boldogsággá vált: a házaspárt ikrek érkezése örvendeztette meg.

Az egész város nagy meghatódottsággal volt élettörténetük ez újabb szakasza iránt. Mélységeket és magasságokat megélve a család egy faragott feszületet adományozott az oltárra a halál

KÉPŐNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: KHAIRUL ONGGON / PEXELS.COM

és az új kezdet szimbólumaként, amely vasárnapról vasárnapra örök jelképe Isten biznyságtételének: a halálból való feltámadásnak, az örök életnek.

Aki rátalál erre a legdrágább kincsre, annak az életminősége változik meg ettől. Bátorsággal, reménnyel, szeretettel és hittel élhet életének minden vesztesége ellenére is – az örök élet reménységében. Aki befogadja Jézust, az tudja elfogadni az életet úgy, ahogy az adatik, és az örök életet is. *„Akié a Fiú, azé az élet; akiben nincs meg Isten Fia, az élet sincs meg abban.”*

■ BALOG ESZTER

Imádkozzunk! Mennyei Atyánk! *Olyan jó biznyságtételeket hallani, olyan jó kimondani is a mindennapok apró kis örömeit neked! Kezünk a koldus üres keze – de te mindig megtöltöd ajándékokkal. Köszönjük ezt neked! Áldj meg bennünket abban a szolgálatban, hogy segítsünk másoknak meglátni jóságodat, gondviselő szeretetedet, hogy közelséged a megbizonyosodás békéjét és megnyugvását hozza el a kértelkedőknek, a keresőknek. Segíts bennünket megérteni, hogy Jézust befogadni magának az életnek az ajándéka. Jézus mindenben átszít, és új kezdetet ajándékoz – még a halálon túl is. Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (július 18.) *Ezért vagy te oly nagy, Uram, ó, Uram! Senki sincs hozzád fogható, sőt nincs is rajtad kívül isten, egészen úgy, ahogyan magunk is hallottuk.* 2Sám 7,22 (Jel 1,17b–18; Jn 6,1–15; ApCsel 2,41–47; Zsolt 9) Dávid király a maga kicsinységét és jelentéktelenségét ismeri fel, amikor Isten Nátán prófétán keresztül láttatja vele a múltat és a jövőt. A múltjában láthatja azt a pásztorfiút, akit Isten választott ki királynak, és tett naggyá. A jövőben láthatja beteljesülni azt az álmát, hogy kőből emelt hajlék épül majd az Úrnak, és ezt az ő fia fogja megvalósítani. Nagy dolgok történtek a múltban az Úr keze által, és nagy dolgok fognak még végbemenni. Abban a pillanatban mégis az a legnagyobb, hogy Isten nagysága minden pillanatban megragadható. Különösen akkor, ha az ember imádsággal odalép elé, és őszintén felteszi a kérdését Dáviddal együtt: „Ki vagyok én?” Bizony csak egy porszem, akire gondja van a nagy Istennek.

Hétfő (július 19.) *Boldog, akinek hűtlensége megbocsáttatott, vétke eltöröltetett.* Zsolt 32,1 (Kol 1,14; Jn 6,47–56; ApCsel 21,15–26) Beszelnünk kell róla! Nem jó a hallgatás, az agyonhallgatás. Fontos az őszinteség, szembesítés a bűneinkkel. Dávid, amíg hallgatott, addig úgy érezte, összeroppantja őt hűtlenségének terhe. Ám amikor szíve megnyílt Isten előtt, nemcsak megijedt önmagától és az Úr ítéletétől, hanem azt is érezte, hogy nagy irgalom öleli át. Nem hallgathatjuk el vétkeinket. Nem hallgathatjuk el azt az igazságot sem, hogy Jézus által van szabadulásunk a bűnök, hűtlenségek és vétkek mélységéből, és a vele való találkozás boldogságot hoz a szívnek.

Kedd (július 20.) *Így szól az Úr: Mivel ragaszkodik hozzám, megmentem őt.* Zsolt 91,14 (1Jn 3,21–22; Mt 22,1–14; ApCsel 21,27–40) Ebben a zsoltárban először Dávid beszél hosszasan, majd Istennek is van szava az elhangzottakra. Dávid azt mondja: vár és oltalom, pajzs és páncél az Úr. Dávid vallomása nélkül is van Istennek szava, vallomása irányunkban, amikor azt mondja, hogy örök szeretettel szeret minket. Ezt nyilvánvalóvá tette, amikor egyszülött Fiát elküldte megmentésünkre. Isten ragaszkodik hozzánk – örömteli, amikor elfogadjuk ezt az ölelést, és egy kicsit mi is „vizsontöleljük” őt.

Szerda (július 21.) *Az Úr intését meg ne vesd, fiam, és dorgálását meg ne utáld!* Péld 3,11 (Jak 3,17; ApCsel 10,[21–23]24–36; ApCsel 22,1–21) Mennyi és mennyi helyreigazításra, iránymutatásra, féltésre van szüksége a felcseperedő gyermeknek, hogy élete helyes úton haladjon! A nevelés a részét képezi az életnek. A szülők olyan példát igyekeznek mutatni gyerme-

küknek, amelyet maguk is szeretnének megvalósítani. Ismerik a maguk határait, hibáikat, és nagyon szeretnék, ha gyermekük nem esne hasonlóba. Féltéssel teljes szeretet vezeti őket ebben. Istenről tudjuk, hogy ő féltőn szeret minket, és mindent a mi javunkra akar fordítani.

Csütörtök (július 22.) *[Ha] ehetsz [...] jóllakásig, akkor vigyázz: ne feledkezz meg az Úrról...* 5Móz 6,11–12 (1Jn 3,17; 1Kor 10,16–17; ApCsel 22,22–30) Körülmények, amelyek megváltoztatnak kapcsolatokat és barátságokat. Az anyagiak, a magas beosztás, a rang hányszor távolított el már egymástól embereket! A jóllakás ilyen formái sajnos nemcsak a hálát tudják előidézni, hanem a feledékenységet is, amely nem más, mint a hálátlanság. Legyünk éhesek Jézus Krisztus testének és vérének közösségére, a vele való találkozásra! Mindig emlékezzünk arra, hogy az ő asztalához újra vissza kell térnünk!

Péntek (július 23.) *Ébren van szemem az éjszakai őrjáratkor is, és elmélkedem ígéreteiden.* Zsolt 119,148 (Lk 2,19; Lk 22,14–20; ApCsel 23,1–11) Vannak, akik rossz alvók, és lehet, hogy fáradtabban kelnek fel, mint ahogyan lefeküdtek. Vannak, akiket a fájdalom ébreszt fel, és nem engedi, hogy újra álomba szenderüljenek. Egy bibliaórásonk arra használta ki egyszer az éjszakai csendet, hogy megszámolja, hányan élnek özvegyként a falunkban. Volt, aki arról számolt be, hogy amikor már nem tud aludni, imádságként elmondja több éneknek az összes versszakát. Dávid sem alszik az éjszaka közepén. Istennel beszélget, és ígéretein elmélkedik. Volt, hogy Jézus is egy egész éjszakát imádságban töltött el Isten jelenlétében. Tudunk-e mi is állandóan „ébren lenni”, helyet adni Isten szavának és a beteljesült ígéretének, Jézus Krisztusnak?

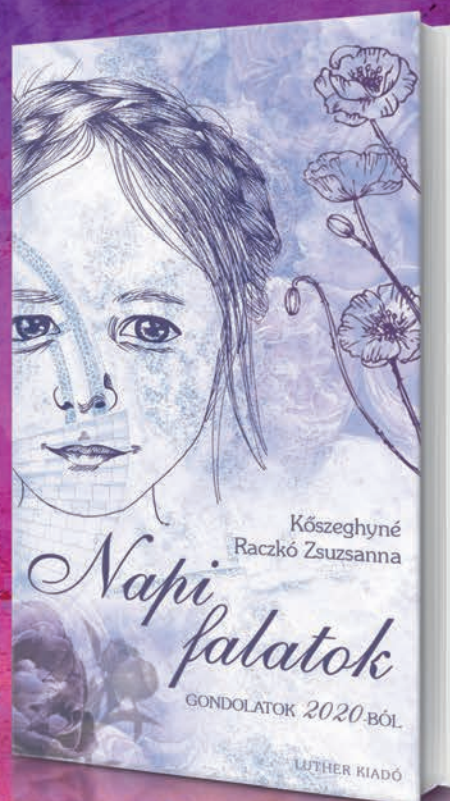
Szombat (július 24.) *[József] így vigasztalta [testvéreit], és szívhez szólóan beszélt velük.* 1Móz 50,21b (Ef 4,29; Jel 19,4–9; ApCsel 23,12–35) Nagy riadalom támadt József testvéreinek szívében atyjuk halála után. Úgy gondolták, hogy most fog eljönni a bosszúállás napja, amelyet addig megakadályozott apjuk jelenléte. Ám József a bennük élő félelmet nem megerősítette, hanem eloszlatta azzal, hogy nem fejükre olvasta vétkeiket, hanem szívhez szólóan beszélt hozzájuk. Azért tudott így cselekedni, mert már nem azokat a kezeket látta maga előtt, amelyek eltaszították őt, hanem Isten kezét, amely utánanyúlt. József története arra tanít minket, hogy lehet újat kezdeni még a megromlott kapcsolatainkban is, Istentől kapott szeretettel és megbocsátással.

KÖNYVBEMUTATÓ

KÖSZEGHYNÉ RACZKÓ ZSUZSANNA:

Napi falatok

Gondolatok 2020-ból

A kötet szerzőjével,
Kőszeghyné Raczkó Zsuzsanna esperessel,
valamint **Mészáros Miklós** balatonboglári polgármesterrel
Boda Zsuzsa újságíró beszélget.

HELYSZÍN

Fischl-ház

8630 Balatonboglár, Erzsébet u. 12.

IDŐPONT

2021. július 13. (kedd), 18 óra

www.lutherkiado.hu

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 8.30–17 óra között.

bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

OLVASSON KÖNYVET NYÁRON IS!

Július 15-től augusztus 15-ig

20% kedvezménnyel kapható könyveinket

keresse a **Luther Kiadó** könyvesboltjában és

webáruházában!

www.lutherkiado.hu

Evangelikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 8.30–17 óra között.

bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518